

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В.М. КОРЕЦЬКОГО
НАН УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України
доктор юридичних наук, професор,
академік НАН України

О. В. Скрипнюк
2026 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 – ПРАВО
ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ (PhD)**

Розглянуто та затверджено
на засіданні Вченої ради Інституту
«28» квітня 2026 року
протокол № 6

Київ – 2026

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму вступного випробування до аспірантури зі спеціальності D8 «Право» розроблено в обсязі програми рівня вищої освіти магістра з даної спеціальності та призначено особам, які здобули вищу освіту за ступенем магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста), і які мають достатній рівень теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, для продукування нових ідей, оволодіння освітньо-науковою програмою підготовки здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення.

Вступний іспит зі спеціальності проводиться в усній формі за екзаменаційними білетами, кожний з яких складається з 3-х питань: перше питання - відповідь на теоретичні питання модуля 1; друге та третє питання - відповідь на теоретичні питання модуля 2 відповідно до обраної спеціалізації.

Вступник до аспірантури повинен продемонструвати повноту знань категорійно-понятійного апарату, нових підходів до трактування окремих понять, категорій та термінів, розуміння їхньої сутності, а також знання фактів, термінології, структур, принципів, закономірностей, методів і засобів правової науки. Вступник до аспірантури повинен також продемонструвати здатність аналізувати проблему з різних точок зору, показати знання правових явищ та процесів, діапазон володіння вміннями й навичками операційного рівня, методичну грамотність, зокрема сформованість конструктивно-планувальних, проектувальних, комунікативно-навчальних і дослідницьких умінь.

Рівень знань, умінь і навичок вступників до аспірантури оцінюється балами відповідно до критеріїв оцінювання.

Поданий в кінці кожного підрозділу список рекомендованої літератури для самостійного опрацювання носить орієнтовний характер і не виключає власних ініціатив вступників до аспірантури у їх доборі та використанні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Оцінювання знань вступників відбувається за 100-бальною шкалою та національною шкалою. Загальна оцінка за вступне випробування складає середню суму балів, виставлених за відповіді на кожне з трьох питань екзаменаційного білету, з використанням еквівалента оцінки за національною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

«Відмінно» (90-100 балів) виставляється вступникам, які показали вміння самостійно характеризувати основні закономірності державно-правових явищ та вільно оперувати категоріальним апаратом; вміння давати послідовні, чіткі та логічно побудовані відповіді на основні та додаткові питання; продемонстрували обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; аргументовано використовують їх, уміють застосовувати матеріал для винесення власних суджень; .

«Добре» (75-89 балів) виставляється за правильне і логічне відтворення матеріалу, розуміння основоположних теорій і фактів, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними з несуттєвими помилками; вільне оперування понятійним апаратом з окремими неточностями; має місце недостатня аргументація при оцінці дій, процесів, явищ.

«Задовільно» (60-74 бали) виставляється за знання, які продемонстровані в неповному обсязі. Вони, зазвичай, носять фрагментарний характер. Теоретичні та фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Відчувається, що вступник недостатньо обізнаний з матеріалом джерел із навчальної дисципліни та не може критично оцінити наукові факти, явища, ідеї.

«Незадовільно» (1-59 балів) виставляється за неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання. Літературу з навчальної дисципліни вступник не знає, її понятійно-категоріальним апаратом не володіє. Відповідь засвідчує вкрай низький рівень володіння програмним матеріалом.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Модуль 1

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Тема 1. Поняття та зміст юридичної науки

Об'єкти, предмет, методологія та функції юридичної науки. Система юридичних наук. Поняття, значення та класифікація методології юридичної науки. Принципи наукового пізнання.

Тема 2. Теорія держави і права як юридична наука

Предмет теорії держави та права. Методологія теорії держави та права. Функції теорії держави та права. Теорія держави та права в системі юридичних наук. Теорія держави та права як навчальна дисципліна.

Тема 3. Держава в сучасному науковому дискурсі

Поняття та ознаки держави. Різноманітність поглядів на природу та походження держави. Загальні закономірності виникнення держави. Соціальна та ціннісна сутність держави. Поняття державної влади та її особливості. Державний суверенітет: проблеми забезпечення. Функції держави та їх класифікація. Типологія держав. Держава в умовах цифровізації, воєнного стану та євроінтеграції.

Тема 4. Держава та суспільство

Держава в політичній та економічній системі суспільства. Поняття громадянського суспільства. Поняття правового статусу держави. Діалектика держави та громадянського суспільства. Місцеве самоврядування. Держава та політичні партії. Держава та громадські об'єднання. Держава та релігійні організації. Поняття та зміст соціальної держави. Конституційне закріплення принципів соціальної держави.

Тема 5. Людина та держава

Людина, особа та громадянин: співвідношення понять. Поняття та структура правового статусу особи та громадянина. Правовий статус народу. Права людини. Міжнародні та європейські стандарти прав людини. Гарантії прав людини та громадянина. Права людини в умовах правової та соціальної держави.

Тема 6. Правова держава

Правова держава: ідея, зміст та основні принципи. Ознаки сучасної правової держави. Конституційне закріплення принципів правової держави. Принцип верховенства права. Тенденції розвитку правової держави в Україні. Співвідношення правової та соціальної держави.

Тема 7. Форма держави

Поняття форми держави та її структурні елементи. Співвідношення понять форма держави та державний лад. Поняття та види форм державного правління. Поняття та класифікація форм державно-територіального устрою. Поняття та види державно-політичного режиму. Поняття та ознаки демократії. Принципи, форми та функції демократії. Міждержавні утворення, блоки та союзи.

Тема 8. Механізм та апарат держави

Механізм держави: поняття та елементи Е-урядування, електронний уряд. Апарат держави: поняття та структура. Принципи організації та діяльності

державного апарату. Орган держави: поняття, особливості та види. Поділ Теорія держави і права. Додаткове вступне випробування влади як принцип організації державного апарату. Система «стримувань» і «противаг». Органи законодавчої, виконавчої та судової влади. Поняття правоохоронного та контрольно-наглядового органу. Держава і органи місцевого самоврядування: співвідношення. Органи місцевого самоврядування у механізмі української держави. Поняття державної служби. Державний службовець і посадова особа. Розвиток громадянського суспільства та його інститутів в Україні.

Тема 9. Праворозуміння

Основні концепції праворозуміння. Поняття, призначення та соціальна сутність права. Світоглядна, ціннісна та функціональна природа права. Види функцій права. Принципи права. Основні закономірності виникнення та розвитку права. Сучасні аспекти праворозуміння. Проблема співвідношення «права» та «закону».

Тема 10. Право як соціальний регулятор

Соціальне регулювання: поняття та види. Право як соціальний регулятор. Соціальні норми: поняття та класифікація. Правовий вплив. Правове життя. Правові норми як особливий вид соціальних норм. Співвідношення моральних та правових норм. Ознаки, види та функції правових норм. Структура правової норми. Норма права та стаття нормативного акта: співвідношення. Поняття колізійних норм. Поняття, особливості та предмет правового регулювання. Засоби, способи (методи) та типи правового регулювання. Поняття, основні елементи та стадії механізму правового регулювання. Ефективність правового регулювання.

Тема 11. Джерела (форми) права

Поняття джерела (форми) права. Співвідношення понять «форма» та «джерело» права. Види джерел (форм) права. Нормативно-правовий акт як джерело права. Класифікація нормативно-правових актів. Дія нормативного акта в часі, просторі та за колом осіб. Поняття та ознаки закону. Види законів. Конституція – основний закон держави та громадянського суспільства. Поняття законодавчого процесу. Поняття та види підзаконних нормативно-правових актів. Джерела права ЄС.

Тема 12. Правотворчість

Поняття, принципи та функції правотворчості. Співвідношення правотворчості та законотворчості. Види і форми правотворчості держави. Стадії правотворчого процесу. Громадянське суспільство як суб'єкт правотворчості. Закон України «Про правотворчу діяльність».

Тема 13. Правова система, система права і система законодавства

Поняття системного підходу до праворозуміння. Поняття та структура правової системи. Правові системи сучасності: поняття, ознаки та види. Поняття, основні ознаки та структура системи права. Теорія держави і права. Додаткове вступне випробування. Характеристика структурних елементів системи права. Поняття інституту, підгалузі та галузі права. Система права як фактор правового регулювання. Предмет і метод правового регулювання. Співвідношення системи

права та системи законодавства. Поняття системи законодавства. Поняття інституту та галузі законодавства.

Тема 14. Систематизація законодавства

Поняття, завдання та форми систематизації законодавства. Облік нормативних актів та його форми. Інкорпорація, консолідація та кодифікація законодавства: поняття та характеристика. Звід законів як форма систематизації. Адаптація та гармонізація законодавства.

Тема 15. Правовідносини

Правовідносини як вид суспільних відносин. Поняття та ознаки правовідносин. Структура (склад) правовідносин. Суб'єкти, об'єкти та зміст правовідносин. Класифікація правовідносин. Поняття правосуб'єктності. Юридична і фізична особа. Поняття правоздатності та дієздатності. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин. Поняття та види юридичних фактів. Поняття презумпції.

Тема 16. Реалізація права

Реалізація права і реалізація правових норм: проблема співвідношення. Поняття та основні форми реалізації правових норм. Правозастосування як форма правореалізації: поняття та види. Основні стадії (етапи) застосування норм права. Акт застосування норм права: поняття та види. Прогалини в праві та способи їх усунення. Аналогія закону та аналогія права. Помилки у правозастосуванні. Правові колізії та способи їх подолання.

Тема 17. Тлумачення правових норм

Поняття та значення тлумачення правових норм. Способи (методи) тлумачення правових норм. Види тлумачення правових норм. Тлумачення правових норм за суб'єктами. Тлумачення правових норм за обсягом їх змісту. Акт тлумачення правових норм (інтерпретаційні акти): поняття та види.

Тема 18. Правомірна поведінка. Правопорушення

Поняття, ознаки та види правової поведінки. Правомірна поведінка: поняття та характеристика. Види правомірної поведінки. Правопорушення: поняття, склад та види. Поняття правопорушності. Зловживання правом. Причини та умови скоєння правопорушень.

Тема 19. Юридична відповідальність

Соціальна відповідальність: поняття та види. Юридична відповідальність: поняття, природа і призначення. Принципи і функції юридичної відповідальності. Підстави та стадії юридичної відповідальності. Підстави звільнення від юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Державний примус та юридична відповідальність: співвідношення. Теорія держави і права. Додаткове вступне випробування

Тема 20. Правосвідомість та правова культура

Поняття та структура правосвідомості. Функції правосвідомості та її роль у суспільному житті. Класифікація форм (видів) правосвідомості. Поняття правової культури, її види, рівні та функції. Структура правової культури суспільства. Професійна правосвідомість і правова культура. Правовий нігілізм та правовий ідеалізм як специфічні форми правової культури. Поняття, ознаки та функції правового виховання.

Тема 21. Законність і правопорядок

Поняття та зміст законності. Принципи, вимоги та гарантії законності. Поняття, ознаки та соціальні функції правопорядку. Принципи та структура правопорядку. Співвідношення понять «правопорядок» і «громадський порядок». Поняття державної дисципліни. Співвідношення законності і правопорядку.

Тема 22. Юридична практика

Поняття, структура та види юридичної практики. Функції і шляхи вдосконалення юридичної практики.

Тема 23. Юридичний процес

Поняття і зміст юридичного процесу. Види, принципи та стадії юридичного процесу. Поняття юридичної техніки.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Об'єкти, предмет, методологія та функції юридичної науки.
2. Співвідношення категорій об'єкт та предмет юридичної науки.
3. Принципи наукового пізнання.
4. Загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави та права.
5. Співвідношення філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання державно-правових явищ.
6. Співвідношення теорії держави і права з історією держави та права, філософією та соціологією права.
7. Держава як теоретична категорія, її співвідношення з іншими поняттями суспільствознавства.
8. Соціальна та ціннісна сутність держави.
9. Поняття державної влади та її особливості.
10. Поняття правового статусу держави.
11. Загальні закономірності та причини виникнення держави.
12. Порядок як необхідна умова існування та розвитку суспільства.
13. Поняття соціального регулювання. Співвідношення соціального регулювання та суспільного порядку.
14. Співвідношення суспільної та державної влади.
15. Поняття та зміст соціальної держави. Історичні етапи формування ідеї соціальної держави та проблеми її практичного втілення.
16. Діалектика держави та громадянського суспільства.
17. Поняття та структура правового статусу людини та громадянина.
18. Права людини в умовах правової та соціальної держави.
19. Принцип верховенства права. Тенденції розвитку правової держави в Україні.
20. Проблема співвідношення форми держави та її сутності (змісту).
21. Реалізація права і реалізація правових норм: проблема співвідношення.
22. Правозастосування як форма правореалізації: поняття та види.
23. Прогалини в праві та способи їх усунення.
24. Аналогія закону та аналогія права.

Теорія держави і права. Додаткове вступне випробування

25. Правові колізії та способи їх подолання.
26. Поняття, значення та способи (методи) тлумачення правових норм.
27. Акт тлумачення правових норм (інтерпретаційні акти): поняття та види.
28. Поняття, ознаки та види правової поведінки.
29. Юридична відповідальність: поняття, природа і призначення.
30. Поняття, структура та види юридичної практики

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бостан С. К. Форма правління сучасної держави: проблеми історії, теорії, практики. Монографія / С. К. Бостан // Запоріжжя : Юридичний ін-т, 2005. 540 с.
- Верник О.І., Куфтирєв П.В., Машков А.Д., Межі державної влади. К.: Юрінком Інтер, 2001. 216 с.
2. Вступ до теорії правових систем / За заг. ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко: монографія. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2006. 432 с.
3. Волинець В. В. Функції сучасної держави: теоретико-правові проблеми: монографія. Київ: Логос, 2012.
4. Герилів Д. Типологія права: теоретико-правове дослідження: монограф. Львів: ПАШС, 2016. 196 с.
5. Громадянське суспільство в Україні в умовах демократичних трансформацій: перспективи розвитку: науково-аналітична доповідь / Шемшученко Ю.С., Скрипнюк О.В., Оніщенко Н.М., Батанов О.В., Сунегін С.О. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2017. 100 с.
6. Громадянське суспільство в Україні: сучасний стан, виклики, стратегія модернізації: монографія: У 3 т./за заг ред.. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка та акад. НАПрН О.В.Скрипнюка / Т.2: Доктринальний вимір галузевих засад функціонування громадянського суспільства в Україні. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2019. 588 с.
7. Джерела конституційного права України: монографія / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького; [Ю.С. Шемшученко та ін.]. Видання Київ: Наукова думка, 2010. 709 с.
8. Законотворення: сучасні реалії та тенденції розвитку: монографія / О.Л. Копиленко та ін. Київ: Ін-т законодавства Верховної Ради України; Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2014. 232 с.
9. Заєць А. П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. К., 1999. С. 51.
10. Ковальчук В. Б. Легітимність державної влади в правовій теорії та державно-правовій практиці: монографія. К.: Логос, 2011. 392 с.
11. Колодій А. М. Принципи права України. Київ: Юрінком Інтер 1998. 208 с.
12. Концептуальні засади вдосконалення правотворчої діяльності в Україні [Текст] : аналіт. записка / [Н. М. Пархоменко та ін.] ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2025. - 132 с.

12. Кравець В. М. Типи праворозуміння як методології основних філософсько-правових дискурсів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.12 / В. М. Кравець. Нац. акад. внутр. справ України. К., 2003. 20 с.
13. Лоцихін О. М. Економічна функція сучасної держави. Теоретико-правові аспекти: Монографія. К., 2008.
14. Малишев Б. В. Судовий прецедент у правовій системі Англії (теоретико-правовий аспект): автореф. дис.... канд. юрид. наук. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2002. 19 с.
15. Мироненко П. В. Форма правління: політичні трансформації на зламі століть: монографія. К.: ВЦ «Академія», 2014. 220 с.
16. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Х.: Право, 2009. 598 с.
17. Національна правова система в умовах глобалізації: чинники реформування та оновлення: науково-аналітична доповідь / Шемшученко Ю.С., Скрипнюк О.В., Оніщенко Н.М., Пархоменко Н.М., Тарахонич Т.І, Сунегін С.О. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2019. 108 с.
18. Національна правова система: реформування та оновлення: науково-аналітична доповідь / Оніщенко Н.М., Пархоменко Н.М. та ін. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2017. 176 с.
19. Органи державної влади України: монографія / за ред. В. Ф. Погорілка. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002.
20. Оніщенко Н.М., Пархоменко Н.М.. Соціальний вимір правової системи: реалії та перспективи: монографія / відп. ред. Ю.С. Шемшученко. К: Вид-во «Юридична думка», 2011. 186 с.
21. Оптимізація правотворчої діяльності: теоретико-правові засади: монографія / за заг. ред. Н. М. Пархоменко. Київ : Юрінком Інтер, 2025. 512 с.
22. Правова доктрина України: у 5 т. / Харків: Право, Т.1. 2013.
23. Порівняльне правознавство (теоретико-правове дослідження): монографія / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. Київ: «Видавництво «Фенікс», 2007. 400 с.
24. Панкевич О.З. Соціальна держава: проблеми загальної теорії: монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. П.М. Рабіновича. Львів: Львівський юридичний інститут МВС України, 2004. 183 с.
25. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології: монографія. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. 336 с.
26. Пархоменко Н.М. Розвиток законодавства України в контексті конституціоналізації, євроінтеграції та забезпечення прав людини: монографія. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2016. 254 с.
27. Пархоменко Н.М. Парадигма правового регулювання в Україні: змістовно-інструментальні виміри. Київ: Парламентське видавництво, 2023. 320 с.
28. Право і прогрес: запити громадянського суспільства: монографія. За заг. ред. Оніщенко Н.М. Київ: Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2020. 368 с.

29. Правова доктрина і державність: вектор взаємозв'язку: монографія. За заг. ред. Оніщенко Н.М. Київ: «Наукова думка», 2022. 431 с.
30. Правова ідеологія як засадничий принцип консолідації українського суспільства: науково-аналітична доповідь / Шемшученко Ю.С., Скрипнюк О.В., Оніщенко Н.М., Пархоменко Н.М., Макаренко Л.О., Сунегін С.О. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2018. 86 с.
31. Правові засади забезпечення ефективних комунікативних практик в сучасному інформаційному суспільстві: реалії та перспективи: науково-аналітична доповідь / Шемшученко Ю.С., Скрипнюк О.В., Оніщенко Н.М., Пархоменко Н.М., Богиніч О.Л., Сунегін С.О. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2021. 92 с.
32. Правотворення і правотворчість в умовах воєнного стану та миробудівництва [Текст] : [монографія] / [Н. М. Пархоменко та ін. ; керівник авт. кол. та заг. ред. Н. М. Пархоменко] ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Парламентське видавництво, 2023. - 307 с.
33. Правнича наука та законодавство України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану : монографія / редкол.: В. А. Журавель (співголова), Н. С. Кузнецова (співголова), О. М. Бандурка та ін. ; Нац. акад. прав. наук України. – Харків : Право, 2023. – 902 с.
34. Принцип правової визначеності: теоретико-прикладні засади [Текст] : монографія / Г. З. Остапенко ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Парламентське видавництво, 2023. - 458 с.
35. Серьогіна С.Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Х.: Право, 2011. 768 с.
36. Скрипнюк О.В. Соціальна правова держава в Україні: проблеми теорії і практики К., 2000. 99 с.
37. Скрипнюк О. В. Демократія: Україна і світовий вимір (концепції, моделі та суспільна практика). К.: Логос, 2006.
38. Сухонос В.В. Держава: питання теорії (загальний і конституційно-правовий аспекти) / В.В. Сухонос. Суми: Університетська книга, 2015. 343 с.
39. Сухонос В.В. Монархія як державна форма: історико-теоретичний та конституційно-правовий аспекти. Монографія. Суми: Видавничо-виробниче підприємство «Марія», 2010. 368 с.
40. Сухонос В.В. Державне правління: еволюція сучасних форм: [монографія]. Суми: Університетська книга, 2017. 310 с.
41. Сухонос В. В. Інститут глави держави в конституційному праві: монографія. Суми ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 339 с.
42. Сучасний унітаризм: доктрина і практика: монографія. До 30-річчя незалежності України/ Ю.С. Шемшученко, О.В.Скрипнюк, О.В. Батанов та ін.; від. ред. Ю.С.Шемшученко. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2021. 514 с.
43. Теорія держави і права: навч. посібник / К. С. Бостан, С. Д. Гусарев, Н. М. Пархоменко та ін. К.: Вид-во «Академія», 2013. 348 с.
44. Трансформація правової ідеології у контексті сучасних викликів: монографія. За заг. ред. Оніщенко Н.М. Вінниця: ТОВ «Нілан- ЛТД», 2016. 472 с.

45. Шевченко А.Є., Міщук В.В. Унітарна форма територіального устрою України та окремих країн Європи (порівняльно-правовий аналіз). Видавництво: МП Леся. 2013. 248 с.

46. Ефективність норм права. Зб. наук. праць. Матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 лист. 2016 р.) / за заг. ред. Н.М. Пархоменко, М.М. Шумила, І.О. Ізарової. Київ: Ніка-Центр, 2016. 540 с.

47. Юридичні факти в системі правового регулювання. Зб. наук. праць. Матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 26 лист. 2015 р.) / за заг. ред. Н.М. Пархоменко, М.М. Шумила, І.О. Ізарової. К.: ВД «Дакор», 2015. 630 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Верховна Рада України: <http://zakon2.rada.gov.ua>
2. Міністерство юстиції України: <http://www.minjust.gov.ua/>
3. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія. URL: <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>
4. Інформаційні ресурси Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/infres>
5. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua
6. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
7. Нові видання Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України. URL: http://idpnan.org.ua/vidavnicha_dijalnist.html
8. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
9. Національна Парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
10. Національна бібліотека Франції. URL: <http://www.bnf.fr/>
11. Національна Парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
12. Німецькі бібліотеки. URL: <http://www.ddb.de/>
13. Українська правнича фундація. URL: <http://www.ulf.com.ua/>
14. Центр європейського і порівняльного права. URL: <http://www.ecle.gov.ua/>
15. Центр розвитку українського законодавства. URL: <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>
16. Юридична бібліотека Школи права Йельського університету. URL: <http://www.law.yale.edu/library/>

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Тема 1. Сучасний український конституціоналізм

Поняття та зміст конституціоналізму як політико-правової системи держави і суспільства. Принципи сучасного українського конституціоналізму. Верховенство права як принцип сучасного українського конституціоналізму. Сучасний український конституціоналізм в умовах воєнного стану.

Тема 2. Конституційне право – провідна галузь національного права України

Поняття, предмет, методи та принципи конституційного права. Конституційне право як галузь юридичної науки. Сучасна доктрина конституційного права: характеристика. Проблеми системи конституційного права: поняття та її складові. Інститути та норми конституційного права.

Тема 3. Джерела конституційного права України

Поняття та види джерел конституційного права. Система джерел конституційного права. Конституція – основне джерело конституційного права. Нетрадиційні джерела сучасного конституційного права України. Використання правових звичаїв у конституційному регулюванні суспільних відносин. Судовий прецедент у системі джерел конституційного права.

Тема 4. Основи теорії Конституції України

Поняття, структура та зміст Конституції України. Юридичні властивості Конституції України. Функції Конституції України. Правова охорона Конституції України. Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України. Конституція України в умовах воєнного стану.

Тема 5. Конституційно-правові відносини

Конституційно-правові відносини: поняття, склад. Суб'єкти та об'єкти конституційних правовідносин. Зміст конституційно-правових відносин. Підстави виникнення та динаміки конституційно-правових відносин. Юридичні факти як елементи конституційно-правових відносин.

Тема 6. Конституційно-правова відповідальність

Проблеми конституційно-правової відповідальності: поняття, види та суб'єкти. Особливості конституційно-правової відповідальності. Підстави конституційно-правової відповідальності. Поняття та склад конституційних правопорушень. Санкції як міра конституційно-правової відповідальності.

Тема 7. Основи конституційного ладу України

Загальна характеристика конституційного ладу та його складові. Принципи та гарантії конституційного ладу України. Правова держава та громадянське суспільство як інституціоналізація змісту конституційного ладу. Конституційні засади розвитку і діяльності громадянського суспільства та його інститутів. Охорона конституційного ладу України: поняття, суб'єкти, засоби.

Тема 8. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Поняття конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні. Конституційні права і свободи людини в Україні: поняття, види, гарантії. Обмеження прав людини в умовах воєнного стану. Проблеми захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні в умовах воєнного стану. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні в умовах військової агресії РФ проти України.

Тема 9. Конституційні форми безпосередньої демократії в Україні

Поняття і види безпосередньої демократії в Україні та їх конституційно-правове регулювання. Поняття і види виборів. Проблеми виборчої системи в Україні. Поняття, види та конституційно-правова регламентація референдумів. Порядок

призначення, організації і проведення референдумів. Відповідальність за порушення виборчого законодавства.

Тема 10. Законодавча влада в Україні

Верховна Рада України – парламент України: поняття, функції та повноваження. Склад і структура Верховної Ради України. Основні форми роботи Верховної Ради України. Актуальні проблеми законодавчого процесу в Україні. Конституційно-правовий статус народного депутата України. Юридична природа мандату народного депутата України.

Тема 11. Президент України – глава Української держави

Роль і положення Президента України в системі органів державної влади. Загальна характеристика конституційно-правового статусу Президента України. Вибори Президента України. Функції та повноваження Президента України. Підстави дострокового припинення повноважень Президента України. Процедура імпічменту.

Тема 12. Виконавча влада в Україні

Конституційні засади діяльності органів виконавчої влади та їх система. Основні функції і повноваження Кабінету Міністрів України, його склад і структура. Порядок формування Кабінету Міністрів України. Система центральних органів виконавчої влади в Україні. Місцеві органи виконавчої влади. Військові адміністрації: порядок формування, повноваження.

Тема 13. Конституційні основи судової влади в Україні

Конституційні засади правосуддя та судової влади. Судова влада та проблеми її реформування на шляху вступу України до ЄС. Система судоустрою України. Конституційно-правовий статус суддів. Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя. Конституційно-правовий статус прокуратури України.

Тема 14. Конституційний Суд України

Становлення та розвиток конституційної юстиції в Україні. Функції та повноваження Конституційного Суду України. Склад та порядок формування Конституційного Суду України. Структура та порядок діяльності Конституційного Суду України. Види, порядок прийняття та виконання актів Конституційного Суду України.

Тема 15. Територіальний устрій України

Територіальний устрій України: поняття, принципи, виклики в умовах сьогодення. Система адміністративно-територіального устрою України. Конституційний статус столиці України – міста-героя Києва.

Тема 16. Місцеве самоврядування в Україні

Конституційні засади місцевого самоврядування: поняття, завдання та функції. Принципи місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування в Україні. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційні питання розроблені на основі даної програми та мають на меті комплексну перевірку теоретичної і практичної підготовки здобувачів до реалізації дослідження з обраної спеціальності.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

1. Поняття та зміст конституціоналізму як політико-правової системи держави і суспільства. Принципи сучасного українського конституціоналізму.
2. Сучасний український конституціоналізм в умовах воєнного стану.
3. Конституційне право України: предмет, методи, принципи та соціальне призначення як провідної галузі права.
4. Сучасна доктрина конституційного права: поняття та особливості, загальна характеристика.
5. Проблеми системи конституційного права: поняття та її складові. Інститути та норми конституційного права.
6. Система джерел конституційного права. Конституція – основне джерело конституційного права.
7. Конституція України: поняття, юридичні властивості, структура, функції. Правова охорона Конституції України.
8. Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України.
9. Конституційно-правові відносини: поняття, склад. Юридичні факти як елементи конституційно-правових відносин.
10. Конституційно-правова відповідальність: поняття, особливості, види та суб'єкти. Санкції як міра конституційно-правової відповідальності.
11. Конституційний лад України: поняття, принципи, гарантії.
12. Конституційні засади розвитку та функціонування громадянського суспільства та його інститутів в Україні.
13. Поняття конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні.
14. Конституційні права і свободи людини в Україні: поняття, види, гарантії. Обмеження прав людини в умовах воєнного стану.
15. Проблеми захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні в умовах воєнного стану.
16. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні в умовах військової агресії РФ проти України.
17. Поняття і види безпосередньої демократії в Україні та їх конституційно-правове регулювання.
18. Поняття і види виборів. Проблеми виборчої системи в Україні.
19. Поняття, види та конституційно-правова регламентація референдумів в Україні. Порядок призначення, організації і проведення референдумів.
20. Верховна Рада України – парламент України: поняття, функції, повноваження, склад і структура. Основні форми роботи Верховної Ради України.
21. Конституційно-правовий статус народного депутата України. Юридична природа мандату народного депутата України.

22. Загальна характеристика конституційно-правового статусу Президента України. Підстави дострокового припинення повноважень Президента України.
23. Конституційні засади діяльності органів виконавчої влади та їх система.
24. Кабінет Міністрів України: порядок формування, повноваження, склад.
25. Місцеві органи державної виконавчої влади в Україні. Військові адміністрації: порядок формування, повноваження.
26. Судова влада та проблеми її реформування на шляху вступу України до ЄС.
27. Конституційно-правовий статус органів прокуратури, їх функції та повноваження.
28. Конституційний склад, порядок формування, функції та повноваження Конституційного Суду України.
29. Територіальний устрій України: поняття, принципи, виклики в умовах сьогодення. Система адміністративно-територіального устрою України.
30. Місьцеве самоврядування в Україні: поняття, принципи, система, повноваження, гарантії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Громадянське суспільство в Україні: сучасний стан, виклики, стратегія модернізації: монографія: У 3 т. / за заг. ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка та акад. НАПрН України О. В. Скрипнюка / Т. 3: Громадянське суспільство і держава: правові проблеми взаємодії в умовах модернізації та євроінтеграції України. Львів: Вид-во «Друкарня «Папуга», 2021. 548 с.
2. Конституційне право України: підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, В.П. Колісник та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
3. Конституційне право: підручник / за заг. ред. М.І. Козюбри. Київ: ВАІТЕ, 2021. 528 с.
4. Конституційне право України: підручник / [Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.] ; за заг. ред. Т. М. Слінько ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 2-ге вид., перероб. й допов. – Харків : Право, 2024. – 672 с.
5. Конституційне право України: навч.-метод. посібник [Електронний ресурс] / Д. С. Терлецький, М. В. Афанасьєва, Ю. Д. Батан та ін. ; за заг. ред. Д. С. Терлецького. Одеса: 2020. 242с. [Власний внесок: Крусян А.Р. Вступ до сучасного українського конституціоналізму. С. 5-16]. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12412> DOI 10.32837/11300.12412. С. 16-26
6. Конституційно-правові проблеми місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні: монографія / за ред. доктора юрид. наук, професора О.В. Батанова; передмова академіка НАН України Ю.С. Шемшученка та академіка НАПрН України О.В. Скрипнюка. Київ: Талком, 2021, 498 с.
7. Сучасний унітаризм: доктрина і практика: монографія. До 30-річчя незалежності України / Ю.С. Шемшученко, О.В. Скрипнюк, О.В. Батанов та ін., відп. ред. Ю.С. Шемшученко. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2021. 514 с.
8. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку: монографія / редкол.: О.В. Петришин (голова редкол.), В.А. Журавель

- (заст. голови редкол.), Н.С. Кузнецова (заст. голови редкол.) та ін.; Нац. акад. прав. наук України. Харків: Право, 2021. 680 с.
9. Конституційно-правові проблеми місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні: монографія / за ред. доктора юрид. наук, професора О.В. Батанова; передмова академіка НАН України Ю.С. Шемшученка та академіка НАПрН України О.В. Скрипнюка. Київ: Талком, 2021. 498 с.
10. Конституційно-правові та теоретичні засади модернізації українського парламентаризму в умовах реалізації європейського вибору: монографія / за заг. ред. академіка НАН України Ю.М. Шемшученка; академіка НАПрН України О.В. Скрипнюка; доктора юридичних наук, професора А.Р. Крусян; доктора юридичних наук, професора О.В. Батанова. Київ: Юрінком Інтер, 2025.
11. Правова доктрина і державність: вектор взаємозв'язку / О.В.Скрипнюк, Ю.С.Шемшученко, Н.М.Оніщенко та ін.: монографія. Київ: Наукова думка. 2022. 431 с.
12. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: монографія / С.І. Пирожков, О.В. Скрипнюк, В.А. Смолій, В.А. Явір та ін. Київ: Інститут політичних та етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України, 2022. 552 с.
13. Скрипнюк О. В. Конституційно-правовий механізм реалізації та захисту прав і свобод людини в умовах війни: світовий досвід та Україна. *Правова держава : щорічник наук. праць* / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. Вип. 33. С. 11-20. 0,5 д.а. URL: <http://pravova-derzhava.org.ua/files/pravova-derjava.vipusk-33-2022.pdf> (включено до Google Scholar, а також до міжнародної наукометричної бази «Index Copernicus International») (Польща)
14. Skrypniuk O., Onishenco N. Consolidation and internalization of civil society: new challenges, global realities and Tasks. *Grail of Science/ Periodical scientific journal*. №17 July. 2022. P. 115–121.
15. Скрипнюк О.В. Юридичний фронт юридичної науки. *Україна: держава і нація*. Київ, 2022, С. 11–19.
16. Oleksandr Skrypniuk, Rinat Marcharashvili, Tetiana Kononenko, Volodymyr Bratkovskyi, Dmytro Treskin. (2022). *Human principles of law as universal normative fundamentals (the issue of subjectivity of the ukrainian people)*. AD ALTA : Journal of Interdisciplinary Research (AD ALTA). P. 229–232.
17. Скрипнюк О.В., Крусян А.Р. Нормативна основа сучасного українського конституціоналізму: конституційно-правова доктрина та практика створення. *Право України*. 2021. № 12. С. 159-175. URL: <https://pravoua.com.ua/ua/store/>
18. Скрипнюк О.В. Конституційно-правовий механізм реалізації та захисту прав і свобод людини в умовах війни: світовий досвід та Україна. *Правова держава: щорічник наукових праць*. Київ: Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України. 2022. Вип. 33. С. 11-20.
19. Скрипнюк О.В. Методологічні проблеми взаємодії і громадянського суспільства. *Громадянське суспільство в Україні: сучасний стан, виклики,*

стратегія модернізації: монографія: у 3 т. / за заг. ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка та акад. НАПрН України О.В. Скрипнюка. Т.3: Громадянське суспільство і держава: правові проблеми взаємодії в умовах модернізації та євроінтеграції України. Львів: Вид-во «Папуга», 2021. С. 12-50.

20. Скрипнюк О.В. Роль Конституційного Суду України в забезпеченні процесі євроінтеграції України: сучасні реалії та перспективи. *Роль Конституційного Суду України в реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі*. Київ, 2022.

21. Батанов О. В. Федералізм у сучасному світі: критичний погляд на проблеми доктрини та практики. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 1. С. 71–80. КАТЕГОРІЯ «Б».

22. Батанов О. В. Проблеми сучасного українського унітаризму у фокусі доктринального тлумачення Конституції України. *Альманах права. Тлумачення права: від теорії до практики*. Випуск 12. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2021. С. 42–49.

23. Батанов О. В. Аксіоконцептосфера сучасного унітаризму в Україні. *Правова держава*. Вип. 32. Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2021. С. 191–202.

24. Батанов О. В. Децентралізація як міжнародний стандарт у конституційному праві. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 3. С. 64–69.

25. Батанов О. В. Феноменологія сучасного парламентаризму. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 4. С. 34–39.

26. Крусян А.Р. Парламент у системі сучасного українського конституціоналізму: питання теорії та практики. *Правова держава*. Вип. 33. Київ: Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2022. С. 290-300.

27. Крусян А.Р. Наукові засади державотворення і правотворення: історія, сучасність і перспективи. *Правова держава*. Вип. 33. Київ: Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2022. С. 639-643.

28. Крусян А.Р. Конституційно-правовий статус та обмеження прав і свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану в Україні. *Альманах права. Актуальні проблеми правового розвитку в умовах війни та післявоєнної відбудови держави*. Вип. 13. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2022. С. 93-98.

29. Крусян А.Р. Сучасний український конституціоналізм в умовах воєнного стану. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління: електронне наукове видання: збірник*. 2022. № 3 (21) червень. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. С. 12-22.

30. Еволюція принципу суверенітету в українському державствотворенні: теорія та практика: збірник наукових праць. Ред. колегія: О.В. Скрипнюк (співголова), І.Б. Усенко (співголова), А.Ю. Іванова (відповідальний секретар) Т.І. Бондарук, А.Р. Крусян, І.В. Музика, Є.В. Ромінський. Київ: Талком, 2024.

31. Збереження і розвиток України в умовах війни та миру: національна доповідь / ред. кол. С.І. Пирожков, Н.В. Хамітов, Є.І. Головаха, С.С. Дембіцький,

Е.М. Лібанов, О.В. Скрипнюк, С.В. Стоєцький; Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України. Київ, 2024.

Модуль 2

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Тема 1. Поняття і система кримінального права України

Багатозначність поняття «кримінальне право»: самостійна галузь публічного права, галузь національного законодавства, галузь правничої науки та юридична навчальна дисципліна. Кримінальне право як галузь права. Ознаки кримінального права. Соціальна зумовленість кримінального права. Регулятивна функція кримінального права. Кримінальне право в системі права України. Джерела кримінального права. Принципи кримінального права. Динамізм кримінального права України в сучасний період.

Тема 2. Чинність закону України про кримінальну відповідальність у часі та просторі

Чинність закону України про кримінальну відповідальність у часі. Відмінність чинності та дії закону України про кримінальну відповідальність. Набрання чинності законом України про кримінальну відповідальність. Поняття часу вчинення кримінального правопорушення. Припинення чинності закону України про кримінальну відповідальність. Обставини, внаслідок яких закон України про кримінальну відповідальність втрачає силу. Зворотна дія кримінального закону у часі. Поняття більш м'якого (більш суворого) закону України про кримінальну відповідальність. Межі зворотної дії закону України про кримінальну відповідальність. Принципи чинності закону України про кримінальну відповідальність у просторі. Особливості відповідальності іноземних громадян і осіб без громадянства.

Тема 3. Кримінальна відповідальність і склад кримінального правопорушення

Кримінальна відповідальність як вид юридичної відповідальності. Питання визначення поняття та меж кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність і кримінально-правові відносини. Співвідношення понять кримінальна відповідальність і покарання. Форми кримінальної відповідальності. Підстава кримінальної відповідальності. Поняття та елементи складу кримінального правопорушення. Види складів кримінальних правопорушень.

Тема 4. Співучасть у кримінальному правопорушенні

Поняття співучасті у кримінального правопорушення, її об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види співучасників та їх визначення в КК України. Підстави та межі відповідальності співучасників. Відповідальність та кваліфікація дій співучасників при різних формах співучасті. Призначення покарання співучасникам. Спеціальні питання відповідальності співучасників. Посередня винність (виконання). Співучасть у злочині із спеціальним суб'єктом. Експрес виконавця. Добровільна відмова співучасників.

Тема 5. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

Поняття та види обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Класифікація цих обставин у теорії кримінального права. Право на необхідну оборону як природне право людини, що гарантується Конституцією

України. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України в системі обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Характеристика інших обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, передбачених у законі України про кримінальну відповідальність.

Тема 6. Покарання та його види. Призначення покарання.

Поняття покарання за Кримінальним кодексом України. Значення та ознаки покарання. Мета покарання в законі та доктрині кримінального права. Поняття, ознаки та значення системи покарань. Види покарань та їх кримінально-правове значення. Характеристика основних та додаткових покарань. Проблеми вдосконалення системи покарань. Загальні засади та принципи призначення покарання. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання та їх значення. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень та сукупністю вироків.

Тема 7. Злочини проти основ національної безпеки України

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти основ національної безпеки України. Кримінально-правова характеристика державної зради (ст. 111 КК України). Кримінально-правова характеристика колабораційної діяльності (ст. 111-1 КК України). Кримінально-правова характеристика пособництва державі-агресору (ст. 111-2 КК України). Кримінально-правова характеристика несанкціонованого поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. 114-2 КК України).

Тема 8. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадської безпеки та їх система. Створення злочинних об'єднань, участь у них та у вчинюваних ними або пов'язаних із ними кримінальних правопорушеннях. Відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені особою, яка здійснює злочинний вплив або є особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі «вора в законі» Поняття та ознаки злочинної організації. Бандитизм: поняття, ознаки та форми. «Терористичні» злочини: поняття та види.

Тема 9. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

Поняття, загальна характеристика і система кримінальних правопорушень проти правосуддя. Кримінальні правопорушення, які посягають на конституційні принципи діяльності органів досудового слідства, дізнання, прокуратури та суду. Завідомо незаконне затримання, привід або арешт. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Втручання у діяльність судових органів. Способи втручання. Кримінальні правопорушення, які перешкоджають одержанню достовірних доказів та істинних доказів по справі. Примушування давати показання. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення.

Тема 10. Військові кримінальні правопорушення.

Поняття військового кримінального правопорушення та його види. Кримінальні правопорушення проти порядку підлеглості та військової честі. Кримінальні правопорушення проти проходження військової служби. Кримінальні правопорушення проти порядку користування військовим майном та його збереження. Кримінальні правопорушення проти порядку експлуатації військової техніки. Військові посадові кримінальні правопорушення;

Тема 11. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Поняття, загальна характеристика і система кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Злочини проти миру (статті 436, 436-1, 436-2, 437, 438 і 447 КК України). Пропаганда війни. Порушення законів та звичаїв війни. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників Злочини проти безпеки людства статті (статті 439, 440, 441 і 442 КК України). Застосування зброї масового знищення. Екоцид. Геноцид. Злочини проти міжнародного правопорядку статті (статі 443, 444, 445 і 446 КК України). Посягання на життя представника іноземної держави. Піратство. Найманство.

Тема 12. Поняття та загальна характеристика сучасної кримінології

Поняття кримінології та її предмет. Співвідношення кримінології з юриспруденцією та іншими соціальними галузями знань. Система курсу кримінології як науки і навчальної дисципліни. Загальна та Особлива частини кримінології. Теоретичне і практичне значення кримінології. Методологія кримінології. Позитивізм та соціальний натуралізм як методологічні принципи кримінології.

Тема 13. Причини й умови злочинності та окремих злочинів

Обставини, що обумовлюють злочинність, їх класифікація. Причини та умови злочинності, їх співвідношення. Філософське обґрунтування причинно-наслідкового зв'язку в поясненні злочинності. Сучасні концепції причин та умов, що породжують злочинність. Співвідношення причин конкретного злочину і причин злочинності. Взаємозв'язок злочинності з іншими негативними соціальними явищами та процесами.

Тема 14. Кримінологічне вчення про особистість злочинця

Поняття особистості злочинця і особливості її формування. Кримінологічне значення вивчення особистості злочинця. Дискусія про співвідношення соціального і біологічного в особі злочинця. Рівні пізнання й структура особистості злочинця. Критичний аналіз основних вітчизняних і зарубіжних концепцій стосовно особи злочинця. Типологія і класифікація злочинців. Основні типи злочинців.

Тема 15. Віктимність та суїцид як об'єкти кримінологічного пізнання та впливу

Поняття віктимності. Віктимологія як наука про віктимність, її виникнення та становлення. Віктимна поведінка потерпілої особи як кримінологічний фактор. Роль потерпілого в утворенні криміногенної ситуації. Види віктимної поведінки

потерпілого. Значимість віктимологічних досліджень у профілактиці злочинів. Віктимологічна профілактика злочинності. Поняття суїцидальної поведінки. Проблеми суїциду в Україні та інших державах. Механізм суїцидальної поведінки. Запобігання проявам суїцидальної поведінки.

Тема 16. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам неповнолітніх

Злочинність неповнолітніх, її основні показники та особливості кримінологічної характеристики. Поняття ювенальної кримінології. Кримінологічна характеристика особистості неповнолітнього суб'єкта кримінального правопорушення. Роль умов життя і виховання, неформальних об'єднань, антисуспільної поведінки дорослих і «дозвільних» груп у відтворенні злочинності неповнолітніх та молоді. Основні напрями, форми та методи запобігання кримінальним правопорушенням серед неповнолітніх. Причини та умови злочинів, що вчинюються особами молодого віку. Основні форми запобіжного впливу.

Тема 17. Предмет, завдання і система кримінального процесу України

Загальне поняття та історичні форми (моделі) кримінального процесу. Завдання і мета кримінального процесу. Система і стадії кримінального процесу. Наука кримінального процесуального права. Розвиток її в Україні. Кримінальний процес як навчальна дисципліна, її завдання. Кримінально-процесуальні функції. Основні (первинні). Кримінальне переслідування. Захист. Правосуддя. Додаткові (похідні). Розслідування. Процесуальне керівництво. Прокурорський нагляд. Судовий контроль. Підтримання цивільного позову. Заперечення цивільного позову. Рішення Європейського суду з прав людини як джерело кримінального процесуального права. Зв'язок кримінального процесу з іншими галузями права.

Тема 18. Засади (принципи) кримінального провадження

Поняття, значення і система принципів кримінального процесу. Їх співвідношення з принципами судустрою. Конституційні принципи кримінального процесу, їх значення та зміст. Інші принципи кримінального процесу, закріплені в Кримінальному процесуальному кодексі України, їх значення та зміст. Принципи кримінального провадження і проблеми реалізації міжнародних стандартів основних прав і свобод людини.

Тема 19. Суб'єкти кримінальної процесуальної діяльності.

Поняття і класифікація суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності. Суд як орган правосуддя. Законний склад суду. Слідчий суддя, його статус та повноваження. Прокурор, його завдання і повноваження у кримінальному процесі, на різних його стадіях. Слідчий, його повноваження. Органи дізнання, їх види, завдання і повноваження. Захисник у кримінальному провадженні. Особи, які мають особистий інтерес у справі. Підозрюваний. Обвинувачений. Потерпілий. Цивільний позивач. Цивільний відповідач. Їх процесуальні права та обов'язки. Інші суб'єкти кримінальної процесуальної діяльності, їх права та обов'язки.

Тема 20. Докази і доказування у кримінальному провадженні

Поняття і значення кримінального процесуального доказування. Теорія доказів. Доказове право. Теорія пізнання і теорія доказів. Мета доказування у кримінальному процесі. Предмет і межі доказування у кримінальному

провадженні. Особливості предмету доказування по окремим категоріям проваджень. Поняття доказів. Належність і допустимість доказів. Класифікація доказів. Правила оцінки доказів. Види доказів. Висновок експерта, його предмет, значення, форма та зміст. Речові докази, їх поняття та види.

Тема 21. Заходи забезпечення кримінального провадження. Процесуальні строки та витрати

Поняття, завдання і значення фіксування кримінального провадження. Процесуальні строки та їх правова природа. Поняття, значення, види і порядок обчислення процесуальних строків. Обов'язкове додержання процесуальних строків. Стягнення судових витрат. Цивільний позов у кримінальному судочинстві. Забезпечення цивільного позову. Процесуальні дії, процесуальні рішення і способи їх оформлення. Поняття процесуальних документів. Їх види і значення в кримінальному процесі. Ухвала суду, її структура, зміст і форма.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційні питання розроблені на основі цієї програми мають на меті комплексну перевірку теоретичної і практичної підготовки здобувачів до реалізації дослідження з обраної спеціальності.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І КРИМІНОЛОГІЯ

1. Принципи та функції кримінального права України.
2. Чинність закону України про кримінальну відповідальність у часі. Набуття та втрата чинності закону України про кримінальну відповідальність.
3. Кримінальна відповідальність: поняття, межі та підстави.
4. Склад кримінального правопорушення: поняття, елементи та види.
5. Види співучасників кримінального правопорушення. Підстави та межі їх відповідальності.
6. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України в системі обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
7. Поняття покарання та його мета у кримінальному законі та доктрині.
8. Система та види покарань за чинним КК України.
9. Злочини проти основ національної безпеки України: поняття та види.
10. Кримінально-правова характеристика державної зради (ст. 111 КК України) та колабораційної діяльності (ст. 111-1 КК України).
11. Кримінальна відповідальність за створення та діяльність стійких злочинних угруповань (статті 255, 256, 257, 258³, 260 КК).
12. «Терористичні» злочини: поняття та види.
13. Кримінальні правопорушення проти правосуддя: поняття та види.
14. Військові кримінальні правопорушення: поняття та види.
15. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
16. Кримінально-правова характеристика порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК України).
17. Поняття кримінології та її предмет.

18. Причини та умови злочинності, їх співвідношення. Сучасні концепції причин та умов, що породжують злочинність.
19. Кримінологічне значення вивчення особистості злочинця. Соціальне і біологічне в особі злочинця.
20. Віктимна поведінка потерпілої особи як кримінологічний фактор. Види віктимної поведінки.
21. Поняття суїцидальної поведінки. Проблеми суїциду в Україні та інших державах.
22. Злочинність неповнолітніх як проблема ювенальної кримінології.
23. Система і стадії кримінального процесу
24. Поняття, ознаки та класифікація принципів кримінального провадження.
25. Поняття і класифікація суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності.
26. Процесуальний статус (права, обов'язки, відповідальність) суду (судді) у кримінальному судочинстві.
27. Процесуальний статус (права, обов'язки, відповідальність) прокурора у кримінальному процесі.
28. Обов'язкова участь захисника у кримінальній справі.
29. Поняття та структура (елементи) предмета доказування у кримінальному процесі.
30. Поняття та елементи процесу доказування у кримінальній справі.
31. Поняття, види та джерела доказів у кримінальному процесі.
32. Цивільний позов у кримінальному процесі: загальна характеристика.

РЕКОМЕНДОВАНА НАУКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні питання кримінального процесу України. За заг. ред. Блажівського Є.М. Київ: Національна академія прокуратури України; Центр учбової літератури, 2013. 304 с.
2. Актуальні проблеми кримінального права, кримінального процесу і криміналістики: теорія та сучасна практика : монографія / О. А. Чуваков, Т. О. Павлова, Б. М. Орловський [та ін.] ; заред. д.ю.н, проф. О. А. Чувакова. Одеса : Фенікс, 2022. 328 с.
3. Антологія української юридичної думки. Том 7 Кримінальне право. Кримінальний процес. Київ, 2004. 616 с.
4. Бліхар В. С., Дробиняк О. В. Філософсько-правовий аналіз інституту ювенальної юстиції: монограф. Хмельницький: ХУУП ім. Л. Юзькова, 2020. 320 с.
5. Василевич В. В. Кримінологічна політика України: монограф. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 434 с.
6. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т. Т. 1: А–Л / редкол. В.В. Сокурєнко. Харків: «Факт», 2021. 853 с.
7. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т. Т. 2: М–Я / редкол. В.В. Сокурєнко. Харків: «Факт», 2021. С. 870 с..
8. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид.

ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій, В. І. Борисов та ін. 1064 с.

9. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій, В. І. Борисов та ін. 1064 с.

10. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. Київ: Юрид. думка, 2012. 1020 с.

11. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред. М.І. Хавронюка. Київ: Ваіте, 2014. 944 с.

12. Загиней З. А. Кримінально-правова герменевтика: монограф. Київ: АртЕк, 2016. 363 с.

13. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Байдик В. В., Войцях Т. В., Калашник О. А. та ін. Київ: ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.

14. Костенко О. М. Основи соціально-натуралістичної юриспруденції та кримінології: монографія. Одеса: ВД «Гельветика», 2021. 140 с.

15. Костенко Олександр. У світлі соціального натуралізму (вибране): вибрані твори: монографія. Київ: Паливода А.В., 2020. 812 с.

16. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / В.І. Борисов, В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін та ін.; за ред.проф. В. Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., переобл. і допов. Харків: Право, 2015. 528 с.

17. Кримінальний процес: підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.

18. Кримінальний процес України: Академічний курс: у 3 т. Т. 1: Загальна частина / за ред. акад. НАПрН України, д-ра юрид. наук, проф. В.Т. Нора, д-ра юрид. наук, проф. Н.Р. Бобечка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 912 с.

19. Кримінологія. Підручник. Практикум / В. С. Ковальський, О. М Костенко, Г. С. Семаков. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 344 с.

20. Мовчан Р. О. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: правотворчі та правозастосовні проблеми: монографія. Київ: Норма права, 2022. 241 с.

21. Пономаренко Ю. А. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень : монографія. Харків: Право, 2020. 720 с.

22. Сучасна кримінально-правова система в Україні: реалії та перспективи. Ю. В. Баулін, М. В. Буроменський, В. В. Голіна, В. К. Гришук, О. В. Зайчук, В. О. Навроцький, О. В. Наден, Ю. В. Нікітін, Н. М. Оніщенко, Ю. А. Пономаренко, М. І. Хавронюк, О. В. Харитоновна, В. І. Шакун. Київ: ВАІТЕ, 2015. 688 с.

23. Сучасний вимір кримінального права. Liber Amicorum на честь академіка Вячеслава Борисова: монографія / ред кол.: М. Шепітько (відп. ред.) та ін. Харків : Право, 2023. 264 с.

24. Фріс П.Л. Ідеологія кримінально-правової політики: монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П. 2021. 389 с

25. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. Вид. 3-тє, доп. і переробл. Одеса: Фенікс, 2018. 394 с.

Модуль 3

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Тема 1. Цивільне право як галузь права, галузь законодавства та юридичної науки

Цивільне право як приватне право. Цивільне право в системі галузей права. Предмет цивільного права. Метод цивільного права. Функції та принципи цивільного права. Джерела цивільного права. Систематизація цивільного законодавств та її форми. Предмет та методи цивілістичної науки.

Тема 2. Цивільне правовідношення

Поняття, елементи і структура цивільного правовідношення. Види цивільних правовідносин. Зміст цивільного правовідношення. Суб'єкти та об'єкти цивільного правовідношення. Суб'єктивне право. Суб'єктивний обов'язок.

Тема 3. Виникнення, зміна та припинення цивільних правовідносин.

Юридичні факти в цивільному праві (поняття, значення, ознаки, класифікація, юридичний склад). Поняття та види правочинів. Умови дійсності правочинів. Воля та волевиявлення у правочині. Недійсність правочинів. Нікчемні та оспорювані правочини. Наслідки недійсності правочинів.

Тема 4. Суб'єкти цивільних правовідносин

Поняття, зміст, види цивільної правоздатності і цивільної дієздатності, співвідношення з суб'єктивним цивільним правом. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин. Поняття, сутність, види юридичних осіб. Підприємницькі товариства як юридичні особи. Непідприємницькі товариства: поняття, види, законодавча база.

Тема 5. Здійснення та захист цивільних прав

Поняття, принципи і способи здійснення цивільних прав та виконання цивільно-правових обов'язків. Межі здійснення цивільних прав. Проблема зловживання цивільним правом. Сутність і види представництва у цивільному праві. Строки у цивільному праві, їх види і юридичне значення. Позовна давність та її співвідношення з набувальною давністю. Захист цивільних прав та способи захисту. Цивільно-правова відповідальність: поняття, підстави і умови, вина як умова цивільної відповідальності.

Тема 6. Речове право

Поняття, система і основні тенденції розвитку речового права. Види речових прав. Речові права, що підлягають державній реєстрації. Поняття, зміст та здійснення права власності. Виникнення і припинення права власності. Право спільної власності. Речові права на чуже майно. Захист речових прав.

Тема 7. Загальні положення про зобов'язання і договори

Поняття і система зобов'язального права. Поняття зобов'язання, зміст, види зобов'язань. Суб'єкти зобов'язання, заміна осіб у зобов'язанні. Зобов'язання з множинністю осіб. Зобов'язання з участю третіх осіб. Виконання і припинення зобов'язання. Способи забезпечення належного виконання зобов'язання.

Поняття і значення цивільно-правового договору. Цивільно-правовий договір як юридичний факт, правовідношення, засіб правового регулювання та документ. Принцип свободи договору. Види цивільно - правових договорів. Зміст та форма цивільно-правового договору. Укладення, зміна, розірвання цивільно-правового договору.

Тема 8. Окремі види зобов'язань

Поняття і види зобов'язань, що виникають при передачі майна у власність або інше речове право. Особливості договірних зобов'язань з відчуження нерухомих речей. Захист прав споживачів за договором роздрібної купівлі-продажу. Поняття і види зобов'язань з передачі майна у користування, основні тенденції їх сучасного розвитку. Поняття і види зобов'язань з виконання робіт, тенденції їх сучасного розвитку. Поняття і види зобов'язань з надання послуг, тенденції їх сучасного розвитку. Договірні зобов'язання з розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Зобов'язання з договорів простого товариства. Поняття, види, функції позадоговірних зобов'язань. Деліктна відповідальність та її види. Поняття, зміст, умови виникнення зобов'язань з безпідставного збагачення. Співвідношення кондиційних зобов'язань, віндикації та реституції.

Тема 9. Спадкове право

Поняття спадкового права і спадщини. Спадкове правонаступництво. Принципи спадкового права. Спадкування за законом, черговість спадкування та порядок зміни черговості. Спадкування за представленням. Поняття заповіту, зміст та види заповіту. Заповідальні розпорядження спадкодавця. Заповідальний відказ та спадкова трансмісія. Прийняття спадщини. Оформлення спадщини.

Тема 10 Поняття сім'ї та шлюбу, сімейні правовідносини

Поняття сім'ї в соціальному та юридичному значеннях. Характерні ознаки сім'ї. Співвідношення поняття "сім'ї" і "члена сім'ї". Визначення сім'ї, які застосовуються Європейським судом з прав людини. Поняття та юридичне значення спорідненості.

Поняття та правова природа шлюбу. Теорії шлюбу: шлюб як договір, шлюб як таїнство і як інститут особливого роду. Умови укладення шлюбу. Шлюбний вік: поняття, значення. Право на шлюб. Зміст принципів добровільності укладення шлюбу та одношлюбності.

Державна реєстрація шлюбу. Правові наслідки реєстрації шлюбу. Правозгідність шлюбу.

Поняття та види сімейних правовідносин, елементи сімейних правовідносин. Суб'єкти сімейних правовідносин. Співвідношення поняття правоздатності і дієздатності в цивільному та сімейному праві. Елементи сімейної правоздатності. Характерні ознаки сімейної дієздатності. Поняття та класифікація юридичних фактів в сімейному праві. Правоздатність і дієздатність в сімейному праві. Здійснення сімейних прав. Міри захисту в сімейному праві. Позовна давність.

Тема 11. Загальні засади цивільного процесуального права

Поняття цивільного процесуального права, його предмет, метод і система. Цивільний процес в системі форм захисту прав і законних інтересів громадян і

юридичних осіб. Співвідношення цивільного процесуального права з іншими галузями права України.

Джерела цивільного процесуального права. Цивільний процесуальний кодекс України. Цивільні процесуальні норми, їх структура, дія в часі та просторі.

Поняття цивільного судочинства (процесу) і його завдання. Види цивільного судочинства. Стадії цивільного процесу. Цивільна процесуальна форма, її суть, основні риси і значення.

Наука цивільного процесу, її предмет, метод і система.

Роль правосуддя в умовах правової держави по зміцненню законності, попередженню правопорушень і захисту прав громадян, юридичних осіб і держави.

Тема 12. Принципи цивільного процесуального права

Принципи цивільного процесуального права як основи правосуддя в цивільних справах.

Поняття принципів, їх значення і система. Доктринальне тлумачення принципів цивільного процесуального права.

Класифікація принципів.

Поняття цивільних процесуальних правовідносин та їх особливості. Підстави та передумови виникнення, зміни та припинення цивільних процесуальних правовідносин. Елементи цивільних процесуальних правовідносин. Зміст і об'єкт цивільних процесуальних правовідносин.

Тема 13. Строки і витрати в цивільному процесі

Поняття і значення процесуальних строків. Види процесуальних строків: встановлені законом і призначені судом; абсолютно і відносно визначені; за тривалістю (в днях, місяцях, роках). Строки розгляду цивільних справ. Обчислення цивільних процесуальних строків. Зупинення, поновлення та продовження процесуальних строків.

Поняття і види судових витрат у цивільному процесі, їх значення. Поняття та склад судових витрат. Судовий збір. Витрати, пов'язані з розглядом судової справи. Витрати на інформаційно-технічне забезпечення. Витрати на правову допомогу. Витрати сторін та їх представників, що пов'язані з явкою до суду. Витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів та проведення судових експертиз. Витрати, пов'язані з проведенням огляду доказів за місцем їх знаходження та вчиненням інших дій, необхідних для розгляду справи. Звільнення від судових витрат. Розподіл судових витрат між сторонами. Розподіл витрат між сторонами у разі відмови від позову і укладення мирової угоди.

Тема 14. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин.

Докази і доказування

Поняття та класифікація суб'єктів цивільних процесуальних відносин.

Суд як обов'язковий суб'єкт цивільних процесуальних правовідносинного правове становище, роль у цивільному процесі.

Поняття сторін у цивільному процесі. Цивільна процесуальна

правосуб'єктність. Правовий статус позивача і відповідача, загальні та спеціальні права сторін.

Процесуальна співучасть. Мета, підстави, види співучасті.

Процесуальні права та обов'язки співучасників.

Неналежність сторін до справи. Поняття належних і неналежних сторін. Умови і процесуальний прядок заміни неналежної сторони. Правові наслідки заміни неналежної сторони.

Процесуальне правонаступництво. Поняття та підстави правонаступництва. Порядок вступу в процес правонаступника і його правове становище.

Тема 15. Судове доказування

Поняття судового доказування. Мета судового доказування. Принципи судового доказування. Обов'язки доказування і подання доказів. Предмет доказування. Етапи доказування. Формування предмету доказування. Збирання та подання доказів. Дослідження доказів. Оцінка доказів. Підстави звільнення від доказування. Факти, що не підлягають доказуванню. Загальновідомі факти. Преюдиціальні факти. Безспірні обставини.

Поняття судових доказів. Види судових доказів – особистісні, речові, змішані, усні, письмові, прямі, непрямі, первинні, похідні, основні, протилежні.

Належність і допустимість доказів.

Поняття засобів доказування, види засобів доказування. Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників. Показання свідка. Письмові докази. Речові докази. Висновок експерта. Подання доказів. Збирання доказів. Судові доручення.

Поняття забезпечення доказів. Способи забезпечення доказів судом. Судові виклики і повідомлення. Виклик та допит свідка. Витребування та огляд доказів. Призначення експертизи.

Тема 16. Позов. Відкриття провадження у цивільній справі

Цивільна юрисдикція. Право на «свій» суд. Поняття і значення підсудності. Види підсудності: функціональна, родова, територіальна. Види територіальної підсудності: загальна, альтернативна, виключна, за зв'язком справ, за вказівкою суду. Передача справи з одного суду до іншого. Процесуальні наслідки порушення правил підсудності. Недопустимість спорів про підсудність.

Позов – основний процесуальний засіб захисту.

Правова природа позову, його елементи, види позовів. Теоретичні концепції позову.

Поняття провадження у справі до судового розгляду як стадії цивільного процесу. Мета та завдання провадження у справі до судового розгляду цивільної справи.

Тема 17. Підготовче провадження

Завдання та строк підготовчого провадження. Питання, що підлягають вирішенню на стадії підготовки цивільної справи до судового розгляду. Процесуальні засоби захисту інтересів відповідача. Підготовче засідання. Врегулювання спору за участі судді.

Поняття, підстави та види забезпечення позову. Розгляд заяви та виконання ухвали про забезпечення позову. Розгляд заяви про забезпечення позову.

Заміна виду забезпечення позову, скасування заходів забезпечення позову. Відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову.

Тема 18. Судовий розгляд

Поняття та суть судового розгляду. Судовий розгляд як інститут цивільного процесуального права та як стадія цивільного процесу.

Порядок розгляду справи. Судове засідання як процесуальна форма розгляду цивільної справи по суті. Складові частини судового засідання - підготовча частина, розгляд справи по суті, судові дебати, ухвалення та проголошення рішення суду.

Ускладнення в процесі судового розгляду цивільних справ. Відкладення розгляду справи. Зупинення провадження у справі та його відновлення. Закриття провадження у справі та залишення заяви без розгляду.

Фіксування цивільного процесу. Фіксування судового засідання технічними засобами. Журнал судового засідання. Зауваження щодо технічного запису судового засідання, журналу судового засідання та їх розгляд. Протокол окремої процесуальної дії поза судовим засіданням.

Заочний розгляд справи.

Поняття, значення і види судових рішень. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення. Зміст судового рішення. Негайне виконання рішення суду. Визначення порядку і строку виконання рішення суду та забезпечення його виконання. Проголошення рішення суду. Додаткове рішення суду.

Усунення недоліків судового рішення судом, який його постановив: виправлення описок та арифметичних помилок у судовому рішенні. Роз'яснення рішення суду.

Набрання судового рішення законної сили. Ухвала суду першої інстанції та їх законна сила. Окремі ухвали. Заочне рішення суду.

Тема 19. Перегляд судових рішень

Теоретичні засади перегляду судових рішень. Суть, значення, ознаки та загальна характеристика апеляційного провадження. Суди апеляційної інстанції. Право апеляційного оскарження та процесуальний порядок його реалізації. Прийняття апеляційної скарги до розгляду. Підготовка до розгляду і розгляд справи судом апеляційної інстанції. Повноваження суду апеляційної інстанції. Ухвали та рішення апеляційного суду.

Суть і значення касаційного оскарження щодо перевірки рішень і ухвал суду першої і апеляційної інстанції. Право касаційного оскарження та процесуальний порядок його реалізації. Прийняття касаційної скарги до розгляду. Підготовка до розгляду справи та розгляд касаційної скарги судом касаційної інстанції. Повноваження суду касаційної інстанції. Ухвали та рішення суду касаційної інстанції.

Поняття, суть та значення перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами. Підстави перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами. Процесуальний порядок перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Тема 20. Непозовні провадження

Загальні положення окремого провадження, його поняття та особливості. Види справ, які розглядаються в порядку окремого провадження.

Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.

Надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.

Визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою. Усиновлення. Встановлення фактів, що мають юридичне значення. Відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі. Передача безхазяйної нерухомої речі в комунальну власність. Визнання спадщини відумерлою. Надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку. Обов'язкова госпіталізація до протитуберкульозного закладу. Розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційні питання розроблені на основі даної програми мають на меті комплексну перевірку теоретичної і практичної підготовки здобувачів до реалізації дослідження з обраної спеціальності.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС

1. Цивільне право як приватне право: предмет цивільного права, метод, функції та принципи.
2. Поняття, елементи і структура цивільного правовідношення, види цивільних правовідносин.
3. Юридичні факти в цивільному праві, поняття та види правочинів.
4. Недійсні правочини та їх види, наслідки недійсності правочину.
5. Поняття і способи здійснення цивільних прав та виконання цивільно-правових обов'язків, межі здійснення цивільних прав, проблема зловживання цивільним правом.
6. Поняття, сутність, правосуб'єктність юридичної особи, види юридичних осіб.
7. Поняття, система і основні тенденції розвитку речового права, види речових прав.
8. Форми та способи захисту цивільних прав.
9. Виникнення, припинення, захист речових прав.
10. Поняття і система зобов'язального права, поняття зобов'язання, зміст і види зобов'язань.
11. Зобов'язання з передачі майна у власність: поняття, основні характеристики, види, тенденції розвитку.
12. Зобов'язання з передачі майна у користування: поняття, основні характеристики, види, тенденції розвитку.
13. Поняття та правова природа шлюбу. Теорії шлюбу: шлюб як договір,

шлюб як таїнство і як інститут особливого роду. Умови укладення шлюбу.

14. Поняття та види сімейних правовідносин, елементи сімейних правовідносин. Суб'єкти сімейних правовідносин.

15. Позовна давність у сімейному праві.

16. Поняття цивільного процесуального права, його предмет, метод і система.

17. Види цивільного судочинства та стадії цивільного процесу.

18. Поняття принципів цивільного процесуального права, їх значення і система, класифікація принципів.

19. Поняття цивільних процесуальних правовідносин, їх особливості та склад. Підстави та передумови виникнення, зміни та припинення цивільних процесуальних правовідносин.

20. Поняття та класифікація суб'єктів цивільних процесуальних відносин. Цивільна процесуальна правосуб'єктність.

21. Поняття, мета та принципи судового доказування. Види судових доказів.

22. Правова природа позову, його елементи, види позовів. Теоретичні концепції позову.

23. Підготовче провадження в цивільному судочинстві: сутність, мета, строки та особливості здійснення процесуальних дій.

24. Судовий розгляд як інститут цивільного процесуального права та як стадія цивільного процесу.

25. Поняття, значення і види судових рішень. Вимоги, яким повинно відповідати судові рішення.

26. Суть, значення, ознаки та загальна характеристика апеляційного провадження.

27. Право касаційного оскарження та процесуальний порядок його реалізації.

28. Поняття, суть та значення перегляду судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами.

29. Загальні положення окремого провадження, його поняття та особливості.

30. Наказне провадження – підстави, порядок, гарантії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України: Закон України (2003). URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України (2004). URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

3. Сімейний кодекс України (2002). URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

4. Аномалії у цивільному праві; навч.практ посіб. / Р.А. Майданик, Бервено С.М., Майданик Н.І. та ін.; відп. ред. Р.А. Майданик. К., 2010. 1008 с.

5. Бервено С. М. Проблеми договірної права України: монографія/ С. М. Бервено. К, 2006. 392 с.

6. Гриняк А.Б. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення права спільної власності фізичних осіб: монографія / А. Б. Гриняк. К., 2008. 176 с.
7. Цивільне право: підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Х. : Право, 2011. Т. 1. 656 с.
8. Цивільне право: підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Х. : Право. 2011. Т. 2. 816 с.
9. Дзера І. О. Цивільно-правові засоби захисту права власності в Україні: монографія / І. О. Дзера. К., 2001. 255 с.
10. Дзера О. В. Розвиток права власності громадян в Україні: монографія / О. В. Дзера. К., 1996. 271 с.
11. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін. ; за ред. О. В. Дзери.- К., 2018. 896 с.
12. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін. ; за ред. О. В. Дзери.- К., 2018. 1200 с.
13. Коссак В. М. Право інтелектуальної власності / В. М. Коссак, І. Є. Якубівський. К., 2007. 208 с.
14. Кухарєв О. Є. Виконання заповіту: проблеми теорії та практики: монографія / О. Є. Кухарєв.- Х., 2009. 263 с.
15. Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія / І. М. Кучеренко. К., 2004. 328 с.
16. Луць В. В. Строки і терміни у цивільному праві: монографія / В. В. Луць. К., 2013. 320 с.
17. Матвеев Г. К. Основания гражданско-правовой ответственности: монография / Г. К. Матвеев. М., 1970. 311 с.
18. Сімейне право України: підручник / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін. ; за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. 2-е вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2009. 288 с.
19. Сімейне право: підручник / за заг. ред. В. А. Кройтора та В. Ю. Євко; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 512 с.
20. Сивий Р. Приватне (цивільне) право в системі права України: монографія / Р. Б. Сивий. К.: КВІЦ, 2006. 214 с.
21. Сімейне право: підручник / Т. В. Боднар, В. С. Гопанчук, О. В. Дзера, (та інш.) / За ред. Т. В. Боднар, О. В. Дзери. 3-тє видання стереотип. К.: 2023. 520 с.
22. Спасибо-Фатєєва І. В. Цивілістика: на шляху формування доктрин: Вибр. наук. пр. / І. В. Спасибо-Фатєєва. Х., 2012. 696 с.
23. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві: монографія / Р. О. Стефанчук. К., 2007. 626 с.
24. Тімуш І. С. Ризикові договори за цивільним законодавством України: навч. посіб. / І. С. Тімуш. К., 2006. 128 с.
25. Фурса С. Я. Спадкове право. Теорія і практика: навч. посіб. / С. Я. Фурса.- К., 2002. 496 с.
26. Харитонов С. О. Цивільне право України: підручник / С. О. Харитонов, О. В. Старцев, О. І. Харитонova. К., 2009. 816 с.

27. Харитонов С. О.Цивільні правовідносини: монографія /Є.О. Харитонов, О. І. Харитонova. К., 2011. 456 с.
28. Цюра В. В. Речові права на чуже майно: наук, практ. посіб. / В. В.Цюра. К., 2006. 136 с.
29. Шевченко Я. М. Вибрані праці (1964-2012 рр.) / Я. В. Шевченко. К., 2012. 404 с.
30. Фурса С.Я. Цивільний процес України: академічний курс / [за ред. С. Я.Фурси]. К.: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2009. 848 с.
31. Фурса С. Я., Цюра Т. В. Докази і доказування у цивільному процесі: Науково-практичний посібник. (Серія: Процесуальні науки) К.: Видавець Фурса С. Я., КНТ, 2005. 256 с.
32. Цивільне процесуальне право України (Загальна частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 412 с.
33. Цивільне процесуальне право України (Особлива частина): підруч. / О.В. Гетманцев, Л.А. Кондрат'єва, Л.А. Остафійчук, А.Л. Паскар, І.Ю. Татулич; за ред. О.В. Гетманцева. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 240 с.
34. Ізарова І. О., Ханик-Посполітак Р. Ю. Цивільний процес України : Навч. посіб. для студ. юрид. спец. закладів вищої освіти / І. О. Ізарова, Р. Ю. Ханик-Посполітак. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ, 2019. 274 с.
35. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. Вид. 3-тє, перероб. та доп. / За заг. ред. д.ю.н., професора, академіка Академії наук вищої школи України М. М. Ясинка. Київ, 2023. 860 с.

ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Тема 1. Загальна характеристика трудового права України

Предмет, метод та функції трудового права. Принципи трудового права. Джерела трудового права: поняття, види та система.

Тема 2. Суб'єкти трудового права

Поняття і класифікація суб'єктів трудового права та їх правосуб'єктність. Правове становище працівників у трудових правовідносинах. Роботодавці як суб'єкти трудових правовідносин. Професійні спілки як суб'єкти трудового права.

Тема 3. Соціальний діалог

Поняття, мета, форми та принципи соціального партнерства. Право на колективні переговори. Колективні угоди та договори.

Тема 4. Зайнятість та працевлаштування

Поняття і правове забезпечення зайнятості населення. Поняття та правовий статус безробітного. Працевлаштування іноземців та осіб без громадянства в Україні та громадян України за кордоном.

Тема 5. Загальне вчення про трудовий договір

Поняття трудового договору. Відмінність трудового договору від цивільно-правового договору підряду (надання послуг). Види трудових договорів. Поняття сумісництва та суміщення. Порядок укладення трудового договору.

Тема 6. Зміна та припинення трудового договору

Поняття та класифікація переведень на іншу роботу. Поняття переміщення працівника. Підстави та наслідки відсторонення працівника від роботи. Класифікація підстав припинення трудового договору. Порядок звільнення працівників.

Тема 7. Законодавство про робочий час і час відпочинку

Поняття робочого часу. Правові нормативи робочого часу. Поняття та види робочого тижня, робочої зміни і робочого дня. Нормальна та скорочена тривалість робочого часу. Неповний робочий час. Надомна робота та дистанційна робота. Поняття часу відпочинку та його види.

Тема 8. Правові питання оплати праці

Поняття заробітної плати та методи її регулювання. Поняття та види систем оплати праці. Гарантійні та компенсаційні виплати. Мінімальні гарантії в оплаті праці та відповідальність за їх порушення.

Тема 9. Правові питання охорони праці

Поняття охорони праці. Організація охорони праці на виробництві. Інструктаж та перевірка знань працівників з питань охорони праці. Забезпечення працівників засобами індивідуального захисту. Медичні огляди працівників. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та виробничих аварій. Охорона праці деяких категорій працівників.

Тема 10. Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.

Поняття дисципліни праці та методи її забезпечення. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Заохочення за успіхи в роботі. Поняття і види дисциплінарної відповідальності. Поняття і види дисциплінарних стягнень, і порядок їх застосування. Поняття та підстави матеріальної відповідальності працівників за шкоду, завдану підприємству, установі, організації. Види матеріальної відповідальності працівників. Визначення розміру шкоди. Порядок покриття шкоди, заподіяної працівником. Підстави матеріальної відповідальності роботодавця в трудовому праві.

Тема 11. Трудові спори та порядок їх вирішення

Поняття трудових спорів та їх класифікація. Види трудових спорів. Органи по розгляду індивідуальних трудових спорів. Колективні трудові спори.

Тема 12. Загальна характеристика права соціального забезпечення

Поняття, предмет, метод, принципи, функції права соціального забезпечення. Система права соціального забезпечення. Джерела права соціального забезпечення. Поняття та види правовідносин у сфері соціального забезпечення.

Тема 13. Правове регулювання пенсійного забезпечення громадян
Пенсійна система України. Солідарна система пенсійного страхування: страховий стаж, пенсійні виплати, порядок їх нарахування та виплати. Спеціальне пенсійне забезпечення. Накопичувальна система пенсійного страхування. Недержавне пенсійне забезпечення. Захист пенсійних прав.

Тема 14. Соціальні допомоги

Загальна характеристика законодавства про соціальні допомоги. Допомоги за законодавством про соціальне страхування: поняття, види, порядок нарахування та виплати. Державні соціальні допомоги: поняття, види, порядок їх нарахування та виплати.

Тема 15. Соціальні послуги

Поняття соціальних послуг. Система надання соціальних послуг. Класифікація соціальних послуг та порядок їх надання.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційні питання розроблені на основі даної програми мають на меті комплексну перевірку теоретичної і практичної підготовки здобувачів до реалізації дослідження з обраної спеціальності.

ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Предмет та метод трудового права як самостійної галузі права України.
2. Поняття і зміст трудових правовідносин.
3. Функції та принципи трудового права.
4. Поняття і види джерел трудового права.
5. Суб'єкти трудового права: поняття, види.
6. Права профспілок у сфері соціально-трудова відносин.
7. Соціальний діалог у сфері праці.
8. Зміст і порядок укладення колективного договору.
9. Поняття трудового договору і його відмінності від суміжних цивільно-правових договорів. Форма і строки трудового договору.
10. Сумісництво, суміщення професій (посад) та заміщення тимчасово відсутнього працівника.
11. Загальний порядок прийняття на роботу. Випробування при прийнятті на роботу: порядок встановлення, тривалість, правові наслідки.
12. Поняття, види і порядок переведення на іншу роботу. Поняття переміщення. Зміна істотних умов праці: підстава, зміст, порядок, наслідки
13. Порядок оформлення звільнення. Розрахунок при звільненні.
14. Поняття та види робочого часу.
15. Поняття та види часу відпочинку.
16. Загальна характеристика правового регулювання оплати праці.
17. Поняття та види дисциплінарної відповідальності.
18. Поняття, функції та види матеріальної відповідальності працівників.
19. Колективні трудові спори: предмет та сторони.
20. Органи по вирішенню колективних трудових спорів.
21. Предмет та метод права соціального забезпечення.
22. Поняття та правові ознаки соціального ризику.
23. Поняття, види та особливості організаційно-правових форм соціального забезпечення.
24. Поняття соціального страхування та його види.

25. Пенсійна система України. Пенсії в солідарній системі.
26. Захист пенсійних прав.
27. Недержавні пенсійні фонди та їх види.
28. Спеціальне пенсійне забезпечення.
29. Поняття та види державних соціальних допомог.
30. Поняття та класифікація соціальних послуг.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми теорії трудового права та права соціального забезпечення : монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України Г. І. Чанишевої ; НУ «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2022. – 312 с.
2. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. – К.: Знання, 2005. – 381 с.
3. Бурак В. Я. Правовий механізм захисту трудових прав та законних інтересів працівників : монографія / Володимир Ярославович Бурак; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 438 с.
4. Іншин М. І. Трудове право України : підручник / М. І. Іншин, В. І. Щербина. - Х.: Дісеплюс, 2014. - 499 с.
5. Кодифікація трудового законодавства України: Монографія / за ред. Н.М. Хуторян. – Харків: Вид-во “ФІНН”, 2009. – 432 с.
6. Право соціального забезпечення : навчальний посібник / Г.І. Чанишева, І.В. Лагутіна, К.В. Бориченко, В.С. Тарасенко, Є.В. Краснов, О.С. Щукін, А.О. Гудзь, О.В. Корнілова; за заг. ред. Г.І. Чанишевої. Одеса, 2022. 266 с.
7. Правові проблеми пенсійного забезпечення в Україні: монографія / Н.М. Хуторян, М.М. Шумило, М.П. Стадник [та ін.]. – К.: Ін Юре, 2012. – 540 с.
8. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / О.М. Ярошенко, Г.О. Барабаш, Н.М. Вапнярчук та ін.; за ред. О.М. Ярошенка. 4-ге вид. перероб. і доп. – Х.: Право, 2015. – 458 с.
9. Право на пенсію та його реалізація за сучасним законодавством України: довідник / Н.М. Хуторян, М.М. Шумило, Я.В. Сімутіна, [та ін.]. ; Наук. ред. Н.М. Хуторян, М.М. Шумило. – К.: «Юридична думка», 2012. - 209 с.
10. Правові проблеми трудового та пенсійного законодавства України в контексті євроінтеграції: монографія / Н.М. Хуторян, Я.В. Сімутіна, М.М. Шумило та ін. Київ: Ніка-Центр, 2017. 256 с.
11. Середа О. Г. Державно-правовий механізм захисту прав працівників в умовах інтеграції України до Європейського Союзу: теорія та практика: моногр. Х. : Право, 2018. 472 с.
12. Сімутіна Я.В. Методи регулювання заробітної плати на сучасному етапі (правові проблеми): монографія / Я.В. Сімутіна. – К.: Київський університет права НАН України, 2009. – 176 с.
13. Соціально-трудова права і виклики цифровізації: монографія / кол. авт.; за ред. Я. В. Сімутіної, М. М. Шумила. Київ: Ніка-Центр, 2023. 348 с.

14. Трудове право України : підручник / С. В. Венедіктов ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Навч.-наук. ін-т права. - 2-ге вид., перероб. і допов. - Київ : ДІА, 2024. - 227 с.

15. Трудове право України: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С. М. Прилипко [та ін.]. - 5-те вид., допов. - Харків: Право, 2014. - 757 с.

16. Трунова Г. Правове регулювання соціального партнерства в Україні : монографія. Чернівці: Рута, 2009. 200 с.

17. Хуторян Н.М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин: моногр. / Н.М. Хуторян. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – 264 с.

18. Шумило М.М. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні: монографія / М.М. Шумило. – К.: Ніка-Центр, 2016. – 680 с.

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

Тема 1. Екологічна політика України, правове забезпечення її реалізації, принципи екологічного права

Мета, цілі та завдання, основні поняття екологічної політики, сучасні тенденції її розвитку. Система основних понять та принципів екологічного права України, загальноправові та галузеві принципи екологічного права, їх зміст, співвідношення та взаємодія, особливості дії на сучасному етапі розвитку України.

Тема 2. Предмет екологічного права та його системні зв'язки з іншими галузями права

Поняття та особливості екологічних відносин. Види екологічних відносин. Джерела екологічного права. Механізми забезпечення єдності екологічного права та критерії його відмежування від інших галузей права. Внутрішня структура екологічного права - загальна, спеціальна та особлива частини, природоресурсне право, право екологічної безпеки.

Системні зв'язки екологічного права з конституційним, цивільним, господарським, адміністративним, фінансовим, кримінальним, аграрним, енергетичним, космічним та іншими галузями права.

Відповідальність за порушення вимог екологічного законодавства.

Тема 3. Правове регулювання права власності на природні ресурси та права використання природних ресурсів

Поняття та зміст права власності на природні ресурси. Форми власності на природні ресурси. Право власності Українського народу. Державна, комунальна, приватна власність. Суб'єкти права власності на природні ресурси, об'єкти права власності, підстави виникнення та припинення права власності. Реалізація права власності на природні ресурси. Права і обов'язки власника. Захист та охорона

прав власності на природні ресурси. Вплив суспільних інтересів на реалізацію приватних інтересів при здійсненні права власності на природні ресурси.

Поняття права природокористування, його зміст, принципи, види права природокористування. Об'єкти та суб'єкти права природокористування. Підстави виникнення та припинення права природокористування. Право загального та спеціального природокористування. Права та обов'язки користувачів природними ресурсами.

Природні ресурси загальнодержавного і місцевого значення. Первинне і вторинне природокористування. Постійне і тимчасове природокористування. Право постійного користування, право оренди в системі прав на природні ресурси, право тимчасового (неорендного) користування природними ресурсами.

Тема 4. Правове забезпечення екологічної безпеки та захисту екологічних прав громадян, правовий режим екологічної інформації

Природа права екологічної безпеки, її ознаки, правові засади забезпечення в Україні, нормативи екологічної безпеки, правові механізми забезпечення. Види діяльності та об'єкти, що складають підвищену екологічну небезпеку. Правове забезпечення екологічної безпеки при поводженні з відходами, небезпечними хімічними речовинами. Ядерна та радіаційна (радіоекологічна), біологічна та генетична безпека. Особливості правового забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, екологічної безпеки в діяльності Збройних Сил України, за умов воєнного стану, бойових дій на території України.

Правове регулювання у разі виникнення надзвичайних екологічних ситуацій, поняття, режим, порядок оголошення зони надзвичайної екологічної ситуації.

Екологічні права громадян та їх види, регулювання Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами. Адміністративний та судовий захист екологічних прав.

Зміст екологічної інформації, її джерела. Регулювання доступу до екологічної інформації, вимоги національного законодавства та міжнародних договорів України. Захист права на доступ до екологічної інформації.

Тема 5. Економіко-правові механізми регулювання використання природних ресурсів та збереження довкілля

Поняття, елементи та роль економіко-правового механізму природокористування і збереження довкілля. Платність спеціального використання природних ресурсів, забруднення довкілля, розміщення відходів. Система економічного стимулювання та фінансування заходів з охорони довкілля, екологічні норми сучасного бюджетного, податкового законодавства. Екологічні та природоресурсні податки та збори.

Тема 6. Забезпечення збереження особливо цінних в екологічному відношенні територій та об'єктів

Система природних територій та об'єктів, що особливо охороняються. Природно-заповідний фонд України, класифікація його територій та об'єктів, їх правовий режим. Інші території, що особливо охороняються - курортні і лікувально-оздоровчі території, рекреаційні території, водозахисні зони та прибережні смуги, поєззахисні природні (лісові) смуги, природні об'єкти, що мають особливу наукову цінність, мають міжнародне значення тощо. «Червона книга України», «Зелена книга України».

Екомережа України, основні її складові, принципи та порядок формування, співвідношення з відповідними міжнародними мережами.

Тема 7. Міжнародно-правова охорона довкілля

Джерела міжнародного права, принципи міжнародно-правового регулювання охорони довкілля та використання природних ресурсів. Роль міжнародного права у розвитку сучасного екологічного законодавства України.

Спеціальні міжнародні організації, їх статус, основні завдання, засади діяльності. Міжнародні договори України з охорони навколишнього природного середовища, їх класифікація.

Становлення та розвиток європейської еколого-правової політики. Структура та основні положення права Європейського союзу у цій сфері. Завдання та механізми адаптації законодавства України про охорону довкілля до права Європейського Союзу, виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію Україна-ЄС.

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО, ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Тема 1. Предмет, системні зв'язки, функції та принципи земельного та природоресурсного права

Поняття земельних та інших природоресурсних відносин в правовій доктрині України.

Види земельних відносин як предмета земельного права. Особливі функції земельного права в системі регулювання суспільних відносин. Лісові, водні, гірничі та інші відносини щодо природних ресурсів як предмет природоресурсного права. Відмежування земельних та інших природоресурсних відносин від інших видів суспільних відносин.

Поняття та характеристика системних зв'язків природоресурсного права з суміжними галузями права.

Тема 2. Поділ земель на категорії як інструмент забезпечення диференціації та інтеграції правового регулювання використання та охорони земель та інших природних ресурсів

Поняття категорії земель у доктрині земельного права та земельному законодавстві України. Види категорій земель. Значення поділу земель на окремі категорії для формування та розвитку земельного права як самостійної галузі правової системи України. Порядок віднесення земель до певної категорії. Правовий режим категорії земель як підстава визначення цільового призначення земель (земельних ділянок), які входять до складу відповідної категорії земель.

Тема 3. Об'єкти земельних правовідносин та об'єкти прав на землю

Поняття об'єкта земельних правовідносин. Види об'єктів земельних правовідносин. Фізичні та юридичні ознаки земельних правовідносин. Земельна ділянка як основний вид об'єктів земельних правовідносин. Інші види об'єктів земельних правовідносин (територія України, території адміністративно-територіальних одиниць, місцевості, охоронні та інші зони тощо). Поняття об'єкта прав на землю. Земельна ділянка як основний вид об'єктів прав на землю. Види земельних ділянок як об'єктів прав на землю та їх особливості.

Тема 4. Система прав на землю в Україні та перспективи їх розвитку

Поняття та види прав на землю. Система прав на землю за земельним правом України. Зміст права на землю. Доктринальне вчення про право власності на землю. Право приватної власності на землю. Право комунальної власності на землю. Право державної власності на землю. Право постійного користування землею. Право оренди землі. Емфітевзис. Суперфіцій. Юридична природа земельного сервітуту як виду права на землю. Види земельних сервітутів. Особливості юридичного змісту сусідських земельних сервітутів та особистих земельних сервітутів.

Тема 5. Правові проблеми приватизації земель в Україні: стан та перспективи

Приватизація земель як закономірна складова ринкової трансформації економічних процесів. Особливості земельної реформи в Україні. Формування правової доктрини щодо приватизації земель. Поняття та юридична природа приватизації земель. Суб'єктний склад правовідносин щодо приватизації земель. Об'єкти приватизації земель. Розвиток правових форм приватизації земель. Юридична природа та правові механізми платної, безоплатної та конкурентної приватизації земель. Особливості правового забезпечення приватизації земельних ділянок під будівлями і спорудами. Особливості правового забезпечення приватизації земель сільськогосподарського призначення.

Тема 6. Тенденції розвитку державного управління землями на сучасному етапі

Вчення про роль держави у регулюванні земельних відносин. Державне управління землями як ефективний засіб впливу держави на розвиток земельних відносин. Поняття та особливості державного управління землями. Земельна реформа та формування системи державного управління землями. Управлінсь та сервісні функції органів державного управління у сфері регулювання земельних відносин. Функції державного управління землями. Моніторинг земель. Землеустрій. Державний земельний кадастр. Державна реєстрація прав на землю. Державний контроль за використанням та охороною земель. Вирішення земельних спорів. Децентралізація влади та перспективи розвитку державного управління землями.

Тема 7. Правові проблеми розвитку ринку земель сільськогосподарського призначення

Поняття ринку земель. Адміністративний та ринковий обіг земель. Правова інфраструктура обігу земель. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення та особливості їх адміністративного та ринкового обігу. Обмеження та обтяження прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення та їх вплив на правове забезпечення обігу земель сільськогосподарського призначення. Поняття та юридична природа мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення.

Тема 8. Проблеми правової охорони земель України на сучасному етапі

Поняття правової охорони земель. Функції правової охорони земель: регулююча, стимулююча, контрольна та каральна. Суб'єкти правової охорони земель. Об'єкти правової охорони земель. Повноваження органів влади у сфері правової охорони земель. Права і обов'язки власників і користувачів земель щодо їх охорони. Юридична природа та порядок здійснення рекультивації земель. Юридична природа та порядок здійснення консервації земель. Особливості правової охорони ґрунтового покриву. Відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва

Тема 9. Проблеми розвитку земельних відносин в умовах децентралізації влади та формування правового режиму земель громад

Децентралізація влади як закономірність розвитку системи публічної влади в демократичній правовій державі. Сутність децентралізації владних повноважень в Україні. Трансформація земельних повноважень органів публічної влади в умовах децентралізації влади. Формування обсягу та змісту права територіальних громад на землю в умовах децентралізації влади. Об'єкти права на землю об'єднаних територіальних громад. Зміст та правове забезпечення земельних повноважень рад об'єднаних територіальних громад. Сутність та система самоврядного управління землями територіальних громад.

Тема 10. Сучасні правові проблеми розвитку державного управління у сфері використання та охорони природних ресурсів

Поняття та система функцій державного управління у сфері використання та охорони природних ресурсів. Правове регулювання планування у сфері використання та охорони природних ресурсів. Правові засади моніторингу, обліку, а також реєстрації природних ресурсів як об'єктів права власності та права користування. Державний контроль у сфері використання та охорони природних ресурсів. Правовий статус органів формування та реалізації державної політики у сфері використання та охорони природних ресурсів.

АГРАРНЕ ПРАВО

Тема 1. Аграрна політика України, правове забезпечення її реалізації, принципи аграрного права

Аграрна політика як складова правової політики. Поняття аграрно-правової політики. Аграрно-правова політика як фактор розвитку аграрного законодавства. Зміст і предмет аграрно-правової політики. Спільна аграрна політика ЄС. Сучасні тенденції розвитку аграрно-правової політики України.

Система принципів аграрного права України.

Тема 2. Предмет та системні зв'язки аграрного права України з іншими галузями права України

Поняття та особливості аграрних відносин. Види аграрних відносин як предмета аграрного права. Розвиток предмету аграрного права в умовах євроінтеграційних, екологічних та воєнних викликів. Відмежування аграрних відносин від інших видів суспільних відносин. Поняття та характер системних зав'язків аграрного права з суміжними галузями права.

Тема 3. Проблеми правового статусу сільськогосподарських товаровиробників

Поняття та юридичні ознаки сільськогосподарського товаровиробника. Види сільськогосподарських товаровиробників як суб'єктів аграрних правовідносин. Організаційно-правові форми здійснення виробництва сільськогосподарської продукції. Особливості правового статусу фермерських господарств, сільськогосподарських виробничих кооперативів, колективних сільськогосподарських підприємств, приватно-орендних підприємств у сільському господарстві. Правові засади створення та діяльності агрохолдингів.

Тема 4. Правові проблеми продовольчої безпеки України

Продовольча безпека як складова національної безпеки. Поняття продовольчої безпеки. Продовольча безпека як правова проблема. Роль аграрного права у забезпеченні продовольчої безпеки. Критерії продовольчої

безпеки країни. Становлення та розвиток законодавства України про продовольчу безпеку. Забезпечення міжнародної та національної продовольчої безпеки в умовах війни, кліматичних та євроінтеграційних викликів.

Тема 5. Якість та безпечність сільськогосподарської продукції як проблема юридичної науки

Становлення доктрини аграрного права України щодо якості та безпечності сільськогосподарської продукції. Поняття якості і безпечності сільськогосподарської продукції за законодавством України та держав Європейського Союзу. Стандартизація і сертифікація у системі правового забезпечення якості сільськогосподарської продукції. Критерії безпечності сільськогосподарської продукції. Становлення і розвиток законодавства України про якість і безпечність сільськогосподарської продукції.

Тема 6. Правові проблеми розвитку органічного землеробства в Україні

Поняття органічного землеробства як категорії аграрно-правової науки. Становлення законодавства України про органічне землеробство. Органічне землеробство як засіб протидії змінам клімату. Принципи правового регулювання органічного землеробства. Правові питання переходу виробничої діяльності сільськогосподарських товаровиробників на засади органічного землеробства. Правові вимоги та порядок здійснення сертифікації земель для потреб органічного землеробства. Контроль за відповідністю діяльності органічних господарств вимогам органічного землеробства. Проблеми адаптації законодавства України про органічне землеробство до відповідних вимог згідно з правом ЄС.

Тема 7. Проблеми розвитку законодавства про сільські території України

Формування правової концепції розвитку сільських територій як вищого рівня правового усвідомлення масштабу та способів задоволення особливих соціальних потреб сільських жителів. Поняття сільських територій як правової категорії. Правове забезпечення планування розвитку сільських територій та забудови сільських населених пунктів. Правовий режим об'єктів соціальної інфраструктури села. Особливості правового становища сільських територій в умовах воєнного стану.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційні питання, розроблені на основі даної програми, мають на меті комплексну перевірку теоретичної і практичної підготовки здобувачів до реалізації дослідження з обраної спеціальності.

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

1. Предмет, система, принципи та методи екологічного права, його місце в системі права.
2. Конституційні засади екологічного права, система джерел екологічного права.
3. Поняття та зміст права власності на природні ресурси, форми власності на природні ресурси, суб'єкти права власності на природні ресурси.
4. Поняття права природокористування, принципи та види природокористування.
5. Суб'єкти та основні функції державного управління у сфері збереження довкілля.
6. Поняття та правові механізми забезпечення екологічної безпеки, нормативи екологічної безпеки, екологічні стандарти, сфери регулювання та порядок встановлення.
7. Поняття та елементи економіко-правового механізму використання природних ресурсів, охорони довкілля, система податків та зборів за використання природних ресурсів, правове регулювання їх сплати.
8. Система територій та об'єктів, що підлягають особливій охороні, природно-заповідний фонд України, його структура та правовий режим складових.
9. Поняття та види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Поняття та склад екологічного правопорушення.
10. Принципи та механізми міжнародно-правового забезпечення охорони довкілля, адаптації законодавства України до права ЄС.

ЗЕМЕЛЬНЕ ТА ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

1. Предмет, метод, система земельного права, його місце в системі права.
2. Принципи земельного права.
3. Система земельного права як галузі права України.
4. Конституційні засади земельного права, система джерел земельного права.
5. Правові механізми реалізації права громадян на землю.
6. Поняття та зміст права власності на землю, суб'єкти права власності на землю.
7. Поняття та види права користування землею.
8. Поняття та функції державного управління у сфері використання та охорони земель.

9. Принципи поділу земель на категорії за цільовим призначенням.
10. Предмет, метод, система природоресурсного права, його місце в системі права, джерела природоресурсного права.
11. Проблеми цифрової трансформації земельного та природоресурсного права

АГРАРНЕ ПРАВО

1. Предмет, принципи, методи, аграрного права, його система та місце в системі права.
2. Суб'єкти та об'єкти аграрних правовідносин.
3. Конституційні засади, система джерел аграрного права.
4. Продовольча, екологічна та кліматична безпеки як завдання та цілі розвитку аграрного права
5. Організаційно-правові форми сільськогосподарського виробництва.
6. Правовий статус осіб, які ведуть сімейне фермерське господарство.
7. Правовий статус осіб, які ведуть особисте селянське господарство
8. Правовий статус сільськогосподарського виробничого кооперативу
9. Правовий статус сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу
10. Право членства у сільськогосподарському кооперативі
11. Право громадян на доступ до землі для зайняття сільськогосподарською виробничою діяльністю.
12. Державний аграрний реєстр як засіб цифровізації аграрних відносин

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. - К.: Юрінком Інтер, 2010.
2. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А.П.Гетьмана та д.ю.н., проф. Т.В.Курман / Харків: Юрайт, 2022.
3. Анісімова Г.В. Теоретичні засади розвитку екологічного законодавства в контексті природно-правової доктрини. Харків: «Право», 2019.
4. Безпекове довкілля України: доктринально-правові та прикладні аспекти: монографія / А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, І.В. Яковюк та ін. Харків: Юрайт. 2024. 452 с.

5. Велика українська енциклопедія у 20 т. Т. 14 : Екологічне право / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова), А.П. Гетьман (заст. гол.) та ін. : Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого: Харків : Право. 2018.
6. Гафурова О.В. Соціальний розвиток села в Україні: теорія і практика правового регулювання. К., «Ірідіум», 2014.
7. Гвоздик П.О. Джерела екологічного права України. К., 2012.
8. Гетьман А.П. Доктрина екологічного права та законодавства України. Харків: ТОВ «Оберіг», 2019.
9. Гетьман А.П., Лозо В.И. Правовые проблемы экологической политики Европейского Союза и Украины. Харків: «Право», 2014.
10. Григор'єва Х.А. Продовольча безпека України: удосконалення законодавства в умовах воєнних, євроінтеграційних та екологічних викликів: монографія / Христина Григор'єва. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. 228 с.
11. Григор'єва Х.А. Законодавче забезпечення державної підтримки сільського господарства України в умовах війни та післявоєнного відновлення: продовольчий вимір: монографія / Христина Григор'єва. Луцьк. 2025. 304 с.
12. Децентралізація влади в Україні та розвиток екологічних і природоресурсних правовідносин / Н.Р. Малишева, П.Ф. Кулинич, В.І. Олещенко / Харків: «Право», 2019.
13. Екологічне право : підручник / [А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, Є.П. Суєтнов та ін.] ; за ред. А.П. Гетьмана; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків: Право, 2024. 1008 с.
14. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / за заг. ред. Ю.С.Шемшученка / К.: ТОВ Видавництво «Юридична думка», 2008.
15. Екологічне право України /за ред. Каракаша І.І. Одеса: «Фенікс», 2012.
16. Екологічні та природоресурсні податки і збори /за ред. Малишевої Н.Р. / К.: «Алерта», 2011.
17. Єрмоленко В.М. Джерела аграрного права / Одеса: «Вид. дім «Гельветика», 2021.
18. Задорожній О.В., Медведєва М.О. Міжнародне право навколишнього середовища / К.: Вид. дім. «Промені», 2010.
19. Земельне право: підручник / за ред. М. В. Шульги. Харків: Юрайт, 2023.
20. Комарницький В. Право спеціального природокористування. Луганськ: 2011.
21. Краснова М.В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України / К.: ВПЦ «Київський університет», 2008.

22. Краснова М.В., Краснова Ю.А. Екологічне право України. Загальна частина: підручник Київ: ВПЦ «Київ. ун-т, 2021.
23. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні / К.: Логос, 2011.
24. Кулинич П.Ф. Земельна реформа в Україні: правові проблеми. К.: Норма права, 2021.
25. Кулинич П.Ф. Права на землю і володіння землею у земельному праві України. Держава і право. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 92 / Ін-т держави і права імені В.М.Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2022. С. 119-130.
26. Кулинич П.Ф. Екологічна, кліматична та продовольча безпеки у сучасному праві України: методологічні та теоретичні аспекти. Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Випуск 36. Київ, 2025. 928 с.
27. Кулинич П.Ф. Державний аграрний реєстр як публічна платформа модернізації аграрного розвитку України у ХХІ столітті: вдосконалення правових засад. Альманах права. Правові засади нормотворчої діяльності: національний і зарубіжний досвід: До 75-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 1949–2024. Випуск 15. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2024. 688 с. С. 56-65.
28. Малишева Н.Р. Науково-практичний коментар до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» / Н.Р. Малишева, М.І. Єрофєєв. – Харків: «Право», 2017.
29. Малишева Н. Від довкілля Землі до космічного простору. К.: «Норма права», 2023.
30. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу. К.: Юрінком Інтер, 2006.
31. Правова доктрина України. Том 4. Харків: «Право», 2013.
32. Правова система України: історія, стан та перспективи. Том 4., Харків: «Право», 2008.
33. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення /за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. -Харків: Право, 2012.
34. Правові форми екологічного контролю /заг. ред. Краснової М.В. К.: 2012.
35. Природоресурсове право України / за ред.Каракаша І.І., Харитонової Т.Є. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2018.

36. Проблеми права екологічної безпеки / заг. ред. М.В. Красної, Р.С. Кіріна. Дніпро: НГУ, 2016.
37. Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні / за ред. Гетьмана А.П., Шульги М.В. / Харків: «Право», 2016.
38. Ріпенко А.І. Використання земель для містобудівних потреб: теоретичні та практичні проблеми. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019.
39. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку. К.: «Юридична думка», 2011.
40. Сучасні теоретичні та прикладні засади права природокористування в національній еколого-правовій доктрині / заг.ред. А.П. Гетьмана. Харків: «Право», 2023.
41. Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків : ЕКУС, 2022. – 288 с.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

Тема 1. Публічна влада, публічний інтерес, публічне адміністрування

Поняття і структура публічної влади. Співвідношення державного управління та виконавчої влади. Типологія реалізації виконавчої влади. Сутність та зміст публічного інтересу. Публічне адміністрування у системі форм реалізації державної влади. Суб'єкти реалізації публічного адміністрування. Форми прояву публічного адміністрування. Європейська інтеграція України як основа формування концепції публічної адміністрації України. Принципи діяльності публічної адміністрації України.

Тема 2. Адміністративне право як юридична основа реалізації публічного адміністрування.

Адміністративне право в системі публічного права та його відмежування від приватного права. Предмет адміністративного права та напрями його оновлення. Система адміністративного права. Принципи адміністративного права. Метод правового регулювання як похідна від його предмета.

Тема 3. Систематизація адміністративного законодавства: стан та напрями розвитку

Джерела адміністративного права, їх юридична сила. Формалізовані національні джерела адміністративного права. Формалізовані міжнародні (європейські) джерела адміністративного права. Судові рішення у системі джерел адміністративного права. Неформалізовані джерела адміністративного права. Колізії норм адміністративного права. Систематизація адміністративного законодавства.

Тема 4. Суб'єктивні публічні права та адміністративні правовідносини

Суб'єктивне публічне право як змістовний елемент адміністративно-правових відносин. Суть, практичне значення та ознаки адміністративно-правових відносин. Види адміністративно-правових відносин.

Тема 5. Організація публічної адміністрації.

Система та види суб'єктів публічної адміністрації. Система органів виконавчої влади. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти публічної адміністрації. Інші суб'єкти публічної адміністрації (Національні комісії регулювання природних монополій, установи (заклади) публічного права, фонди публічного права, суб'єкти делегованих повноважень). Правовий статус суб'єктів публічної адміністрації. Публічне правонаступництво.

Тема 6. Органи виконавчої влади як суб'єкти публічної адміністрації. Децентралізація виконавчої влади

Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади України. Види і компетенція центральних органів виконавчої влади. Правове забезпечення діяльності місцевих органів виконавчої влади. Децентралізація виконавчої влади.

Тема 7. Публічна служба

Поняття та види публічної служби. Обмеження при проходженні публічної служби. Державна служба як різновид публічної служби. Правовий статус державного службовця. Матеріальне і соціальне забезпечення державних службовців. Законодавче регулювання попередження конфлікту інтересів в діяльності державних службовців.

Тема 8. Інструменти діяльності публічної адміністрації.

Сутність та значення нормативних актів публічної адміністрації як інструментів діяльності публічної адміністрації. Види та ієрархія нормативних актів публічної адміністрації. Поняття та ознаки адміністративного акта. Чинність адміністративного акта. Відкликання правомірного адміністративного акта адміністративним органом. Визнання недійсним протиправного адміністративного акта. Нікчемність адміністративного акта.

Розуміння адміністративного договору. Розмежування адміністративних договорів та приватно - правових договорів. Види адміністративних договорів. Юридичні передумови адміністративного договору. Незаконний адміністративний договір. Юридичні наслідки незаконного адміністративного договору.

Тема 9. Проблеми юридичної відповідальності в адміністративному праві

Типологія відповідальності в адміністративному праві. Відмежування адміністративної та дисциплінарної відповідальності в адміністративному праві. Систематизація законодавства про адміністративну відповідальність. Концептуальні засади реформування законодавства про адміністративну відповідальність.

Тема 10. Проблеми адміністративного процесу

Процесуальна форма в адміністративному праві. Адміністративний процес як правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства. Проблема термінологічного розмежування адміністративного процесу та адміністративного судочинства.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційні питання розроблені на основі даної програми мають на меті комплексну перевірку теоретичної і практичної підготовки здобувачів до реалізації дослідження з обраної спеціальності.

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

1. Поняття і структура публічної влади..
2. Поняття і зміст публічного інтересу.
3. Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації України.
4. Публічне адміністрування як одна із форм реалізації державної влади.
5. Предмет і метод адміністративного права.
6. Адміністративно-правові відносини: структура і види.
7. Джерела адміністративного права, їх юридична сила.
8. Систематизації адміністративного законодавства в сучасних умовах.
9. Адміністративна правосуб'єктність: поняття і структура.
10. Індивідуальні і колективні суб'єкти адміністративного права.
11. Організація публічної адміністрації. Види суб'єктів публічної адміністрації.
11. Публічне правонаступництво.
12. Законодавче забезпечення організації та діяльності Кабінету Міністрів України.
13. Законодавче забезпечення діяльності центральних органів виконавчої влади.
14. Законодавче забезпечення діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.
15. Поняття та види публічної служби.
16. Правовий статус державного службовця.
17. Законодавче регулювання попередження конфлікту інтересів в діяльності державних службовців.
18. Контроль у сфері публічного управління.
19. Інструменти діяльності публічної адміністрації.
20. Адміністративна відповідальність юридичних осіб.
21. Реформування законодавства про адміністративну відповідальність.
22. Інститут адміністративної відповідальності: зміст та механізм реалізації.
23. Проблеми децентралізації виконавчої влади в Україні.
24. Нормативні акти як інструменти діяльності публічної адміністрації.
25. Адміністративні акти як інструменти діяльності публічної адміністрації
26. Повноваження Президента у сфері виконавчої влади.
27. Система адміністративного права: поняття і структура.
28. Адміністративний договір як інструмент діяльності публічної адміністрації.
29. Формалізовані міжнародні/європейські джерела адміністративного права.
30. Формалізовані вітчизняні джерела адміністративного права

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Конституція України: 28 червня 1996 р. (із наступними змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про адміністративну процедуру» від 17 лютого 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Закон України «Про адміністративні послуги» від 06 вересня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
6. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
8. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
9. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
10. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF#Text>
11. Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: постанова Кабінету Міністрів України від 13 червня 2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2000-%D0%BF#Text>
12. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р (з наступними змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF#Text>
13. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
15. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 20 травня 1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
16. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09 квітня 1999 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
18. Про Раду національної безпеки та оборони України: Закон України від 05 березня 1998 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
19. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07 червня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

20.Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

21.Резолюція (77) 31 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про захист особи відносно актів адміністративних органів від 28 вересня 1977 р.

22.Рекомендація № R (80) 2 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо здійснення дискреційних повноважень адміністративними органами від 11 березня 1980 р.

23.Рекомендація № R (89) 8 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам стосовно адміністративних санкцій від 13 лютого 1991 р.

Допоміжна:

1.Адміністративна процедура: навчальний посібник/І.В.Бойко, О.Т.Зима, О.М.Соловійова, А.М.Школик; за заг.ред.І.В.Бойко-Харків:Право,2019.-204с.

2.Адміністративна відповідальність : курс лекцій / В.К. Колпаков [та ін.] ; за ред. О.В. Кузьменко ; Національна академія внутрішніх справ. - Київ : Юрінком Інтер, 2018. - 568 с.

3.Битяк, Ю.П. Адміністративне право : підручник / Ю.П. Битяк, І.М. Балакарева, І.В. Бойко, В.М. Гаращук [та 22 інших] ; за загальною редакцією Ю.П. Битяка ; Міністерство освіти і науки України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2020. - 390 с.

4.Бородін, І.Л. Адміністративне право України : підручник / І.Л. Бородін ; Міністерство освіти і науки України, Національний авіаційний університет. - Київ : Правова єдність, Алерта, 2019. - 547 с.

5.Галунько В.В. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Валентин Галунько, Тетяна Коломоець, Оксана Кузьменко, Петро Діхтієвський [та 88 інших] ; за редакцією В. Галунька, О. Правоторової ; Академія адміністративно-правових наук, Науково-дослідний інститут публічного права. - Видання третє. - Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. - 582 с.

6.Колпаков В.К. Курс адміністративного права України : підручник / Колпаков В.К. [та 20 інших] ; за редакцією О.В. Кузьменко ; Національна академія внутрішніх справ. - Видання 3-тє, доповнене. - Київ : Юрінком Інтер, 2018. - 902 с.

7.Концептуальні засади реформування адміністративного права та фінансового права України в сучасних умовах : матеріали Всеукраїнського круглого столу, м. Київ, 02 листопада 2018 року / за загальною редакцією О.Ф. Андрійко ; Національна академія наук України, Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, Відділ проблем державного управління та адміністративного права. - Київ : Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2018. - 207 с.

8.Лученко Д.В. Механізм оскарження в адміністративному праві : теоретичні й прикладні аспекти : монографія. - Харків : Право, 2017. – 437с.

9.Мельник, Р.С. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях : навчальний посібник / Р.С. Мельник ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. - Київ : Юрінком Інтер, 2019. - 307 с.

10.Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративні послуги»/ О.Ф. Андрійко та ін.; за заг. ред.. В.П. Тимошука . – Київ, 2013.-391 с.

11.Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративну процедуру»/ Авт.кол. (Андрійко О.Ф., Бевзенко В.М., Кисіль Л.Є. та ін.), за заг.ред. Тимошука В.П. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/naukovo-praktichniy-komentar-do-zakonu-pro-administrativnu-protseduru-teper-dostupniy-onlayn>.